

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาสภาพการดำเนินงานและความต้องการจัดการเรียนร่วมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2 ปีการศึกษา 2548 มีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. การศึกษาพิเศษ

- 1.1 ความหมายของการศึกษาพิเศษ
- 1.2 ความเป็นมาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาพิเศษ
- 1.3 ปรัชญาการศึกษาพิเศษ
- 1.4 รูปแบบของการจัดการศึกษาพิเศษ

2. การจัดการเรียนร่วม

- 2.1 ความเป็นมาของการจัดการเรียนร่วม
- 2.2 ความหมายของการเรียนร่วม
- 2.3 รูปแบบของการเรียนร่วม
- 2.4 ประเภทของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
- 2.5 การบริการและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง
- 2.6 องค์ประกอบที่จำเป็นต่อการจัดการเรียนร่วม
- 2.7 ประโยชน์ของการเรียนร่วม

3. การดำเนินงานการจัดการเรียนร่วมในสถานศึกษา

- 3.1 ด้านบุคลากร
- 3.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน
- 3.3 ด้านอาคารสถานที่
- 3.4 ด้านงบประมาณ
- 3.5 ด้านการประสานงาน

4. พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534

5. สิทธิเด็ก

6. จิตวิทยาของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

7.1 งานวิจัยในประเทศ

7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

การศึกษาพิเศษ

1. ความหมายของการศึกษาพิเศษ

สุชา จันทร์เอม (2525 : 1) การศึกษาพิเศษ หมายถึง การให้การศึกษแก่เด็กที่มีความเจริญเติบโตและพัฒนาการในด้านต่าง ๆ แตกต่างไปจากเด็กปกติอย่างเห็นได้ชัดเจน ด้านที่แตกต่างกัน คือ ด้านร่างกาย ด้านสังคม ด้านอารมณ์และสติปัญญา

เพชรรัตน์ กิตติวัฒนาภูท (2530 : 9) การศึกษาพิเศษ หมายถึง การศึกษาสำหรับเด็กพิการทุกประเภทที่จัดขึ้นเพื่อช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยการจัดการศึกษาที่ให้ความรู้เพิ่มเติมเสริมส่วนที่เด็กพิเศษยังขาด เพื่อสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็กพิการ ให้พัฒนาตามศักยภาพของคนให้สูงสุด

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 : 3) การศึกษาพิเศษ หมายถึง การจัดการศึกษาที่จัดขึ้นเป็นพิเศษสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย ได้แก่ หูหนวก ตาบอด ร่างกายพิการ และบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ไม่สามารถจะรับบริการทางการศึกษาที่จัดให้แก่คนปกติโดยทั่วไป

จรัส ทองปิยะภูมิ (2531 : 24) การศึกษาพิเศษ หมายถึง การศึกษาที่ยืดหยุ่นการเอาเด็กเป็นศูนย์กลาง ให้ความสนใจต่อความต้องการจำเป็นส่วนตัวของเด็กแต่ละคน และจัดการช่วยเหลือสนับสนุนให้อย่างเป็นระบบ

ผดุง อารยะวิญญู (2539 : 13) การศึกษาพิเศษ หมายถึง การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปัญญาเลิศ เด็กปัญญาอ่อน เด็กที่มีความบกพร่องทางสายตา เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เด็กที่มีความบกพร่องทางด้านร่างกายและสุขภาพ เด็กที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้และเด็กพิการซ้ำซ้อน ซึ่งเด็กเหล่านี้ไม่อาจรับประโยชน์เต็มที่จากการศึกษาที่จัดให้เด็กปกติ

วารี ถิระจิตร (2541 : 1) การศึกษาพิเศษ หมายถึง การศึกษาทั้งด้านการเรียนการสอนและการบริการที่จัดให้แก่เด็กพิเศษที่มีความบกพร่องทางด้านต่าง ๆ ได้แก่ เด็กปัญญาอ่อน เด็กพิการทางกายและสุขภาพ เด็กพิการทางตา ทางหู เด็กที่มีปัญหาทางอารมณ์และสังคม เด็กที่มีปัญหาทางการพูดและเด็กปัญญาเลิศให้ได้รับรู้ในส่วนที่ขาด

กู๊ด (Good, 1973 : 381) การศึกษาพิเศษ หมายถึง การศึกษาที่แตกต่างไปจากเด็กนักเรียนทั่วไปทางด้านร่างกาย ปัญญาและสังคม จะต้องมีการปรับเปลี่ยนเนื้อหาหลักสูตรวิธีการสอน เพื่อสนองความจำเป็นทางการศึกษาของนักเรียน

ฮิวเวิร์ด และออร์ลันสกี (Heward and Orlansky, 1980 : 29) การศึกษาพิเศษ หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สื่อ วัสดุอุปกรณ์พิเศษ กระบวนการสอน และความช่วยเหลืออื่น ๆ โดยการวางแผนเป็นรายบุคคลและการติดตามอย่างเป็นระบบ เพื่อมุ่งในเด็กพิเศษสามารถพึ่งตนเองได้มากที่สุด

สรุปได้ว่า การศึกษาของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ หมายถึง เด็กที่มีความต้องการช่วยเหลือทางการศึกษาที่ต่างไปจากเด็กปกติ การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ทางด้านการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความสามารถพิเศษหรือเด็กปัญญาเลิศ รวมไปถึงเด็กด้อยโอกาสและการจัดการศึกษาที่เหมาะสมให้กับเด็กที่มีความบกพร่องทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา เพื่อให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้ร่วมเรียน ร่วมใช้ชีวิตกับเด็กปกติในระบบโรงเรียนสามารถช่วยเหลือตนเองได้ ใช้ความสามารถที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์แก่สังคม พัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ และสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

2. ความเป็นมาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาพิเศษ

ในระยะเริ่มแรกก่อนคริสตศักราช คนพิการมักถูกกีดกัน ละเลย ทอดทิ้งไม่ได้รับการดูแลช่วยเหลือ จนกระทั่งในยุคต่อมาเป็นช่วงที่ศาสนาคริสต์มีอิทธิพล คนพิการจึงได้รับการปกป้องและให้ความสงสาร กลางศตวรรษที่ 16 มีการยอมรับคนพิการโดยถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีการจัดตั้งโรงเรียนสำหรับคนหูหนวกและคนตาบอดขึ้นในประเทศฝรั่งเศส และได้มีการจัดการศึกษาพิเศษสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทอื่น ๆ อีก

ในอดีตคนพิการในประเทศไทยมีสภาพเดียวกับคนพิการในประเทศอื่น ๆ ทั่วโลก คือถูกจำกัดสิทธิทางการศึกษา ต่อมารัฐบาลให้ความสนใจต่อการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเช่นเดียวกับประเทศที่เจริญแล้ว โดยมอบภาระการจัดการศึกษาให้แก่กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อทดลองสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกประเภทตั้งแต่ปี พ.ศ. 2478 โดยจัดตั้งเป็นโรงเรียนเฉพาะและพบว่า เด็กที่บกพร่องไม่ว่าจะเป็นทางร่างกายหรือสติปัญญาไม่สามารถเรียนรู้ได้ ทำให้เกิดความคิดที่จะให้เด็กเหล่านี้ได้เรียนร่วมกับเด็กปกติ ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการ จึงได้จัดให้มีการทดลองเรียนร่วมในโรงเรียนปกติเป็นครั้งแรกเมื่อ

พ.ศ. 2500 โดยทดลองจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในโรงเรียน ประถมศึกษาเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 7 โรงเรียน

ปี พ.ศ. 2507 มูลนิธิคนตาบอดโพนัทะเลแห่งสหรัฐอเมริกา ให้การสนับสนุน ด้านวิทยากรแก่กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้มีการจัดการศึกษาพิเศษสำหรับเด็กตาบอดเรียน ร่วมในโรงเรียนปกติ จึงให้งานการศึกษาพิเศษเรียนร่วมเป็นที่รู้จักแพร่หลายแก่บรรดา ผู้ปกครองที่มีบุตรหลานเป็นเด็กพิการและมีความต้องการให้บุตรหลานของตนได้เข้าเรียน ร่วมกับเด็กปกติ จึงได้จัดการศึกษาพิเศษเรียนร่วมให้เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินอีก ประเภทหนึ่งที่โรงเรียนพญาไทเมื่อมีการประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 ซึ่งเน้นการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ โดยกำหนดว่า รัฐพึงจัดและสนับสนุนผู้ยากไร้ ผู้มีความผิดปกติทางร่างกาย จิตใจ สติ และผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง ส่วนของเรื่องการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายของการให้การศึกษาแก่เด็กที่มีความ ต้องการพิเศษ อาจจัดเป็นสถานศึกษาเฉพาะหรือจัดร่วมในโรงเรียนปกติได้ตามความ เหมาะสม ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้การศึกษาแก่เด็กพิการอย่างกว้างขวางและทุกรูปแบบ ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จึงจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เรียนร่วมในโรงเรียนประถมศึกษาโดยร่วมกับกรมสามัญศึกษา

ปี พ.ศ. 2529 มีโครงการทดลองหารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความ ต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติขึ้น โดยมอบหมายให้สำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานครดำเนินการทดลองกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 2 ประเภท คือ เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินและเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่โรงเรียนพญาไท โรงเรียนราชวินิต และโรงเรียนวัดเวตวันธรรมवास

ปี พ.ศ. 2533 กรมวิชาการได้ดำเนินโครงการพัฒนารูปแบบการจัดการ ประถมศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติ โดยดำเนินการร่วมกับ กองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา มูลนิธิธรรมมิกชนเพื่อคนตาบอดแห่งประเทศไทยและ องค์การ HKI (Helen Keller International) จัดการศึกษาสำหรับที่มีความบกพร่องทางการ เห็นเรียนร่วมกับเด็กปกติในโครงการนำร่อง โดยจัดที่สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด นครราชสีมาและจังหวัดชัยภูมิ

ต่อมาในปี พ.ศ. 2537 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้ ขยายโครงการเรียนร่วมเพิ่มขึ้นเป็น 55 จังหวัด โดยจัดสำหรับเด็กที่มีความต้องการเรียนร่วม 3 ประเภท คือ เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน และเด็ก

ที่ความบกพร่องทางการเห็น และในปี พ.ศ. 2538 ได้ขยายโครงการจัดการศึกษาพิเศษรูปแบบเรียนร่วมครบทุกจังหวัด

3. ปรัชญาการศึกษาพิเศษ

การศึกษาที่จัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษจะต้องเหมาะสมกับความต้องการและความสามารถของเด็กแต่ละคน เพื่อให้เด็กได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่ แผนพัฒนาการศึกษาสำหรับคนพิการร่างอยู่บนพื้นฐานของปรัชญาและหลักการ ดังนี้

1. สิทธิมนุษยชน เด็กทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกันในการศึกษา บริการทางการศึกษาและอื่น ๆ จนสามารถได้รับประโยชน์สูงสุดตามศักยภาพ
2. การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการนั้น ควรจัดให้เร็วที่สุดตั้งแต่แรกเกิดหรือเริ่มค้นพบความพิการและจัดให้สนองต่อความต้องการพิเศษของผู้เรียน เพื่อพัฒนาคนพิการให้มีความสามารถช่วยเหลือตนเองและมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ

3. การจัดบริการการศึกษาพิเศษสำหรับผู้ที่มีความบกพร่อง โดยให้การศึกษาและหาวิธีการสอนแบบต่าง ๆ มาทดแทนและป้องกันสภาพความพิการไม่ให้ขยายใหญ่ขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 13) มีแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการศึกษาพิเศษ ดังนี้

1. เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม
2. เด็กแต่ละคนมีพื้นฐานต่างกัน แต่ละคนจะต้องเรียนรู้เพื่อปรับตัวเข้ากับกันและให้ทันกับโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลง
3. เด็กแต่ละคนย่อมมีความสามารถต่างกัน การศึกษาจะช่วยให้ความสามารถของเด็กปรากฏเด่นชัดขึ้น
4. ในสังคมมนุษย์ย่อมมีทั้งคนปกติและคนพิการ ซึ่งไม่สามารถแยกคนพิการออกจากสังคมคนปกติได้ จึงไม่ควรแยกเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ควรให้เขามีโอกาสเรียนร่วมกับเด็กปกติให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้
5. เด็กที่มีความต้องการพิเศษ จะมีความต้องการและความสามารถทางการศึกษาแตกต่างจากเด็กปกติ การให้การศึกษาควรมีรูปแบบและวิธีการที่แตกต่างจากเด็กปกติ เพื่อให้เด็กได้มีศักยภาพในการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่

ปรัชญาความเชื่อดังกล่าวเริ่มเป็นรูปธรรมมากขึ้น เมื่อมีรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน ที่ได้กำหนดสิทธิขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการศึกษาไว้ บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการ ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปีที่รัฐจะต้องจัดให้ทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บ ค่าใช้จ่าย ซึ่งจากสาระสำคัญด้านการศึกษากำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ รัฐได้นำมากำหนดเป็น นโยบายและเพื่อให้สามารถนำไปสู่การปฏิบัติ จึงได้บรรจุสาระสำคัญดังกล่าวไว้ใน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) และแผนพัฒนา การศึกษาระยะที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) โดยการพัฒนาเด็กให้มีศักยภาพครอบคลุมทุกด้าน ทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และให้ได้รับความเสมอภาคทางการศึกษาแก่เด็กทุก กลุ่ม ทั้งกลุ่มที่อยู่ในภาวะยากลำบาก กลุ่มปกติ กลุ่มปัญญาเลิศ และกลุ่มที่มีความสามารถ พิเศษเฉพาะด้าน เพื่อเตรียมเขาเหล่านี้ให้พร้อมที่จะเป็นบุคคลที่มีคุณค่าอยู่ในสังคมอนาคตได้ อย่างมีความสุข

วาริ ธีระจิตร (2541 : 10-11) การจัดการศึกษาพิเศษโดยทั่วไปตั้งอยู่บนรากฐาน ความเชื่อหรือหลักปรัชญา ดังนี้

1. ทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกันที่จะได้รับบริการทางการศึกษาไม่ว่าจะเป็นคน ปกติหรือคนพิการ เมื่อรัฐจัดการศึกษาให้เด็กปกติแล้วก็ควรจัดการศึกษาให้เด็กพิเศษด้วย หาก เด็กพิเศษไม่สามารถเรียนในโปรแกรมการศึกษาที่รัฐจัดให้เด็กปกติได้ก็เป็นหน้าที่ของรัฐที่จะ จัดการศึกษาให้สนองต่อความต้องการของเด็กพิเศษ
2. เด็กพิเศษควรได้รับการศึกษาควบคู่ไปกับการบำบัด ควรฟื้นฟูสมรรถภาพ ทุกด้านโดยเร็วที่สุดในทันทีที่ทราบว่าเด็กมีความต้องการพิเศษ ทั้งนี้เพื่อเป็นการเตรียมตัวเด็ก ให้พร้อมที่จะเรียนต่อไปและมีพัฒนาการทุกด้านถึงขีดสุด
3. การจัดการศึกษาพิเศษ ควรคำนึงถึงการอยู่ร่วมสังคมกับคนปกติอย่างมี ประสิทธิภาพ การเรียนการสอนเด็กเหล่านี้จึงควรให้เรียนร่วมกับเด็กปกติให้มากที่สุด เว้นแต่ เด็กพิเศษมีสภาพความพิการหรือความบกพร่องในขั้นรุนแรงจนไม่สามารถเรียนร่วมได้ อย่างไรก็ตามควรให้เด็กพิเศษได้สัมผัสกับสังคมปกติ
4. การจัดการศึกษาพิเศษ ต้องปรับให้เหมาะสมกับสภาพความเสียเปรียบของ เด็กพิเศษแต่ละประเภท โดยใช้แนวทางการศึกษาของเด็กปกติ
5. การศึกษาพิเศษและการฟื้นฟูบำบัดทุกด้าน ควรจัดเป็นโปรแกรมรายบุคคล การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนบางอย่าง อาจจัดเป็นกลุ่มสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องหรือ ความต้องการคล้ายคลึงกันและอยู่ในระดับความสามารถที่ใกล้เคียงกัน

6. การจัดโปรแกรมการสอนเด็กพิเศษ ควรเน้นที่ความสามารถของเด็กและให้เด็กได้มีโอกาสประสบความสำเร็จมากกว่าที่จะคำนึงถึงความสามารถหรือความบกพร่อง เพื่อให้เด็กเกิดความมั่นใจว่าแม้ตนจะมีความบกพร่องแต่ก็มีความสามารถบางอย่างเท่ากับเด็กเกิด ความมั่นใจว่าแม้ตนจะมีความบกพร่องแต่ก็มีความสามารถบางอย่างเท่ากับเด็กปกติ ซึ่งจะช่วยให้เด็กปรับตัวได้ดีขึ้น

7. การศึกษาควรมุ่งเน้นให้เด็กมีความเข้าใจ ขอมรับตนเอง มีความเชื่อมั่น มีสังขรณ์แห่งตนและมุ่งให้ช่วยตนเองได้ ตลอดจนมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

8. การศึกษาพิเศษควรจัดทำอย่างต่อเนื่อง เริ่มตั้งแต่แรกเกิดเรื่อยไป ขาดตอนไม่ได้และควรเน้นถึงเรื่องอาชีพด้วย

เกียรธาร์ท และไวส์ฮาน (Geaheart and Wieshan. 1980 : 33) ได้เน้นถึงสิทธิของเด็กพิเศษที่ควรได้รับเพื่อพัฒนาสมรรถภาพของตนให้ถึงขั้นสูงสุด การศึกษาพิเศษจะต้องเน้นถึงความสามารถและศักยภาพของเด็กพิเศษโดยไม่ต้องย่ำถึงความพิการของเขา หลักการสำคัญที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาการศึกษาพิเศษ ได้แก่

1. การจัดการศึกษาพิเศษต้องกระทำอย่างจับพละนทันทีที่ค้นพบความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็ก
 2. ความพิการบางประเภท ควรถือว่าเป็นอาการมากกว่าที่จะเป็นความผิดปกติทางกายภาพและอาจปรากฏอยู่เพียงช่วงเวลาหนึ่งเท่านั้น
 3. เด็กพิเศษคนใดคนหนึ่งอาจต้องการจัดการศึกษาที่แตกต่างกันไปตามช่วงเวลาหนึ่งเวลาใด
 4. การจัดบริการสำหรับเด็กพิเศษ ควรครอบคลุมตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนถึงระดับมัธยมศึกษา
 5. การศึกษาพิเศษในสภาพแวดล้อมที่จำกัดน้อยที่สุดตามความเหมาะสมย่อมเป็นการช่วยเหลือและสนับสนุนเด็กพิเศษได้อย่างเต็มที่ การจัดการศึกษาดังกล่าวจะต้องประสานความสามารถของครูปกติและครูการศึกษาพิเศษอย่างมีประสิทธิภาพ
- ปรัชญาดังกล่าว แสดงถึงความคิดเห็นในการจัดการศึกษาพิเศษให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างกว้างขวางด้วยความเชื่อว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษสามารถเรียนและฝึกฝนได้

4. รูปแบบของการจัดการศึกษาพิเศษ

การศึกษาพิเศษเป็นการจัดการศึกษาที่จัดให้แก่ทุกคนที่พิการหรือมีลักษณะพิเศษหรือผิดปกติทางกาย สติปัญญา จิตใจ อาจจัดเป็นสถานศึกษาเฉพาะหรือจัดในโรงเรียนธรรมดาก็ได้ตามความเหมาะสม กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการโดยกองการศึกษาพิเศษ จัดโรงเรียนสำหรับคนพิการในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา 2 รูปแบบ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 22) ดังนี้

รูปแบบที่ 1 จัดเป็นโรงเรียนประจำเฉพาะประเภทความพิการ เช่น โรงเรียนสอนเด็กตาบอด หูหนวก ปัญญาอ่อน โดยสอนตั้งแต่ระดับอนุบาล ประถมศึกษาและมัธยมศึกษาบางโรงเรียนสอนวิชาชีพให้แก่นักเรียนที่จบระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเพื่อนำไปประกอบอาชีพ เช่น โรงเรียนโสตศึกษาทุ่งมหาเมฆ สอนวิชาคหกรรม โรงเรียนเศรษฐเสถียร สอนวิชาศิลปปฏิบัติ

รูปแบบที่ 2 จัดเรียนร่วมในโรงเรียนที่สอนเด็กปกติมี 3 วิธี ผดุง อารยะวิญญู (2539 : 221 - 225) ได้แก่

1. จัดเป็นชั้นเรียนพิเศษ โดยแยกห้องเรียนเฉพาะเด็กพิการในโรงเรียนที่สอนเด็กปกติ เด็กพิการต้องเดินทางไป-กลับ ระหว่างบ้านกับโรงเรียน ได้เองหรือมีผู้ปกครองรับ-ส่ง การจัดแบบนี้จะต้องแยกห้องเรียนสำหรับเด็กพิการแต่ละประเภท ไม่ควรจัดเด็กพิการเข้าเรียนร่วมในโรงเรียนที่เปิดสอนเด็กปกติเกิน 2 ประเภท เพราะอาจสร้างความยุ่งยากแก่โรงเรียนในการบริหารงานด้านวิชาการได้

2. จัดให้เรียนร่วมกับเด็กปกติเป็นบางวิชาและบางเวลา เช่น พลศึกษา วิชาร้องศิลปปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อให้เด็กพิการได้ทักษะต่าง ๆ เช่นเดียวกับเด็กปกติและเป็นการให้โอกาสแก่เด็กพิการที่จะอยู่ร่วมกับเด็กปกติ อย่างไรก็ตามจะต้องมีห้องพิเศษเช่นเดียวกับวิธีที่ 1 และมีครูผู้สอนเด็กพิการช่วยควบคุมดูแลหรือแนะนำขณะเรียนร่วมเป็นกลุ่มหรือรายบุคคลตามความจำเป็น

3. จัดให้เรียนร่วมในห้องเรียนเดียวกันกับเด็กปกติ คือ จัดเด็กที่พิการประเภทเดียวกันให้เข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติตลอดเวลา โดยเรียนไปพร้อม ๆ กับเด็กปกติและจัดสื่อการเรียนการสอนให้เป็นพิเศษบ้างตามความเหมาะสม เช่น เด็กตาบอดมองไม่เห็นต้องหาของจริงหรือของจำลองมาให้ใช้มือลูบคลำ เพื่อเรียนรู้และเข้าใจพร้อม ๆ กันกับเด็กปกติ การจัดเด็กเข้าเรียนร่วมแบบนี้ไม่ควรจัดเกินชั้นละ 5 คน

วาริ อธิระจิตร (2541 : 2) ได้กล่าวถึงรูปแบบการจัดการศึกษาพิเศษเพื่อคนพิการซึ่งแบ่งได้กว้าง ๆ ดังนี้

1. โรงเรียนพิเศษแบบประจำ ให้บริการด้านการศึกษาอบรมและรักษาพยาบาลสำหรับเด็กพิการมากหรือรุนแรง
2. จัดโรงเรียนพิเศษแบบประจำ หรือไป – กลับ
3. จัดเป็นชั้นเรียนในโรงเรียนปกติแบบไป – กลับ โดยให้อยู่ในชั้นเรียนพิเศษตลอดเวลาหรือไปร่วมกิจกรรมกับชั้นอื่นบางเวลา
4. ให้เรียนในชั้นเรียนของเด็กปกติ แต่จะออกไปเรียนซ่อมเสริมกับครูพิเศษในห้องเรียนบางเวลา
5. ให้เรียนในชั้นเรียนของเด็กปกติแต่จัดบริการสอนพิเศษ ใช้สื่อการเรียนการสอนพิเศษ โดยครูประจำชั้นที่ได้รับการแนะนำพิเศษ หรือช่วยเหลือเป็นพิเศษจากครูพิเศษ หรือผู้เชี่ยวชาญประจำท้องถิ่น
6. ให้เรียนในชั้นเรียนของเด็กปกติ แต่ครูประจำชั้นทุกคนต้องผ่านการอบรมสามารถช่วยเหลือและให้การศึกษาพิเศษตามสมควร
7. จัดระบบการบริหารและให้บริการพิเศษแบบอื่น ๆ เช่น การฟื้นฟูสมรรถภาพการแก้ไขความบกพร่องด้านต่าง ๆ
8. บริการการศึกษาพิเศษตามบ้านหรือตามเตียงที่มีผู้เจ็บป่วยเรื้อรังในโรงพยาบาลซึ่งอยู่ในวัยที่ต้องศึกษาเล่าเรียนและต้องได้รับการศึกษาอย่างใกล้ชิดจากแพทย์

การจัดการเรียนร่วม

1. ความเป็นมาของการจัดการเรียนร่วม

การจัดการศึกษาในประเทศไทยได้เริ่มต้นมาช้านานแล้ว แต่มีได้มีการบังคับให้เด็กไทยทุกคนต้องเข้าเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กที่มีความพิการ จนกระทั่งมีการตราพระราชบัญญัติประถมศึกษาภาคบังคับในปี พ.ศ. 2478 ยกเว้นให้เด็กพิการไม่ต้องเข้าเรียน อันเป็นเหตุให้คนพิการขาดโอกาสทางการศึกษา ต่อมาเมื่อเปลี่ยนมาใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษาปี พ.ศ. 2523 ทำให้ผู้พิการมีสิทธิเท่าเทียมเด็กปกติ โดยผู้ปกครองที่ไม่ต้องการให้เด็กพิการเข้าเรียนจะต้องไปขอยกเว้นในการเข้ารับการศึกษา ทั้งนี้เป็นเพราะ กระทรวงศึกษาธิการ ได้ทดลองสอนเด็กพิการทุกประเภทตั้งแต่ปี 2482 ในช่วงระยะเวลาที่ทำการสอนเด็กพิการทุกประเภทมารวม 40 ปีเศษ พบว่า เด็กพิการสามารถเรียนได้ไม่ว่าจะเป็นความพิการด้วยเหตุแห่งร่างกายหรือทางสติปัญญา (ศูนย์พัฒนาศึกษาแห่งชาติของประเทศไทย.

สุรินทร์ ยอดคำแปง (2542 : 17) การจัดการเรียนร่วมมีวิวัฒนาการมาจากต่างประเทศแล้ว จึงเริ่มเข้ามาสู่ประเทศไทยโดยการที่ชาวต่างประเทศนำเข้ามาและเป็นผู้ริเริ่ม โดยเริ่มตั้งแต่ยุคก่อนคริสตศักราช ซึ่งในสมัยนั้นยังมีความคิดและความเชื่อเกี่ยวกับบุคคลว่า ผู้ที่มีร่างกายแข็งแรงเท่านั้นจะมีประโยชน์ต่อสังคม ดังนั้น คนที่เกิดมาที่มีความบกพร่องหรือ ผิดปกติจึงถูกกำจัดให้ออกไปจากสังคม โดยการฆ่าตั้งแต่ยังอยู่ในวัยทารก ต่อมานักปราชญ์ ได้มีความคิดและค่านึงด้านศีลธรรมมากขึ้น จึงมีการปฏิบัติต่อบุคคลที่มีความบกพร่องหรือ ผิดปกติต่าง ๆ เชื่องมมนุษย์ทั่วไปโดยการเลี้ยงดูให้ความเมตตา แต่บุคคลที่มีความบกพร่องหรือ ผิดปกติเหล่านี้ก็ยังไม่มียกย่องเท่าเทียมกับคนปกติ ต้องดำรงชีพอย่างโดดเดี่ยวไม่มีโอกาสที่จะทำงานหรือเป็นเจ้าของที่ดินจนกระทั่งถึงยุคกลางจึงมีการเปลี่ยนแปลงแนวคิดที่เกี่ยวกับบุคคล ที่มีความบกพร่องหรือผิดปกติ โดยเห็นว่าบุคคลที่มีความบกพร่องหรือมีความผิดปกติเป็น บุคคลที่ควรได้รับการฝึกฝนและฟื้นฟูสมรรถภาพ ดังนั้นจึงมีการจัดตั้งโรงเรียนและสถาน อบรมเลี้ยงดูเด็กที่มีความบกพร่องขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 9) การเรียนร่วม เริ่มตั้งแต่ปี ค.ศ. 1821 โดย ดร. สเตฟานี ได้จัดเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินเรียน ร่วมกับเด็กปกติในแคว้นบาวาเรีย ประเทศเยอรมนีตะวันตกโดยใช้ภาษามือในการอธิบาย ความหมายเพิ่มเติมให้แก่เด็ก จึงนับได้ว่าเป็นการเรียนร่วมครั้งแรก

ต่อมาได้มีการจัดการเรียนร่วมขึ้นอีกหลายรูปแบบและแพร่หลายในประเทศ ฝรั่งเศส อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา การเรียนร่วมในสมัยแรกต้องประสบกับอุปสรรคและ ปัญหาต่าง ๆ มากซึ่งเป็นผลให้การเรียนไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร สำหรับประเทศไทยนั้น ได้จัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2482 โดยร่วมกับ มูลนิธิเอกชนให้บริการทางการศึกษาแก่เด็กตาบอดแต่จัดเป็น โรงเรียนพิเศษ

ปี พ.ศ. 2500 กระทรวงศึกษาธิการจัดให้มีการทดลองเรียนร่วมในโรงเรียน ปกติขึ้นเป็นครั้งแรกในโรงเรียนประถมศึกษา 7 แห่งในกรุงเทพมหานคร คือ โรงเรียนพญา ไท โรงเรียนวัดชนะสงคราม โรงเรียนวัดพญาขัง โรงเรียนวัดหนึ่ง โรงเรียนวัดนิมมานนริศ โรงเรียนสามเสนนอก และโรงเรียนวัดชัยชนะสงคราม โดยจัดเด็กที่มีความบกพร่องทาง สติปัญญาต่อมาปี พ.ศ. 2507 มีการจัดการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็นเรียนร่วมใน โรงเรียนปกติ

การจัดการเรียนร่วมได้พัฒนาจนมีการจัดการเรียนร่วมให้กับเด็กที่มีความ บกพร่องทางการได้ยินขึ้นที่โรงเรียนพญาไท กระทั่งปี พ.ศ. 2520 ได้มีการประกาศใช้

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงสาระสำคัญเกี่ยวกับเด็กพิการว่า “เป็นการศึกษาที่จัดให้แก่บุคคลที่มีลักษณะพิเศษหรือผิดปกติทางร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อาจจัดเป็นสถานศึกษาเฉพาะหรือจัดใน โรงเรียนปกติก็ได้ตามความเหมาะสม”

2. ความหมายของการเรียนร่วม

ศูนย์พัฒนาศึกษาแห่งชาติของประเทศไทย (2529 : 55) การเรียนร่วม หมายถึง การจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนร่วมกับเด็กปกติ โดยคำนึงถึงความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อส่งเสริมให้เด็กเหล่านี้มีโอกาสเรียนรู้และดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข

ผดุง อารยะวิญญู (2541 : 18-20) การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ หมายถึง การศึกษาที่แตกต่างไปจากเด็กปกติ ในด้านเนื้อหา (หลักสูตร) วิธีการสอนเครื่องมือและอุปกรณ์การสอน รวมถึงการประเมินผล และควรจัดสนองความต้องการตามความสามารถของแต่ละบุคคล เพราะแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกัน หากเด็กมีความพิการอยู่บ้าง เช่น นิ้วด้วนเพียงนิ้วเดียว ตาบอดข้างเดียว ก็สามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติได้ ถือว่าเป็นเด็กบกพร่อง แต่ถ้าตาบอด 2 ข้าง ไม่สามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติได้ ถือว่าเป็น เด็กที่มีความต้องการพิเศษ เพราะต้องใช้อุปกรณ์การเรียนการสอนที่แตกต่างจากเด็กปกติ และใช้ประสาทสัมผัส

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 15) การเรียนร่วม หมายถึง การจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ได้แก่ เด็กที่มีความบกพร่องทุกประเภทและเด็กปัญญาเลิศ ได้เรียนร่วมกับเด็กปกติ โดยคำนึงถึงความสามารถของเด็กแต่ละคนเพื่อส่งเสริมให้มีโอกาสเรียนร่วมและดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข

คอฟแมน และคนอื่น ๆ (Kaufman and Others, 1975 : 35) การเรียนร่วม หมายถึง การรวมเด็กพิเศษไว้กับเด็กปกติในด้านเวลา ด้านการเรียนการสอนและมีการกำหนดแบ่งหน้าที่รับผิดชอบระหว่างบุคลากรฝ่ายบริหาร ฝ่ายสอนและฝ่ายสนับสนุน ทั้งในด้านการศึกษาปกติและด้านการศึกษาพิเศษ

เกียฮาร์ท และไวส์ฮาน (Geaheart and Wieshan, 1980 : 3) การเรียนร่วม หมายถึง การจัดการศึกษาให้เด็กร่วมกิจกรรมในชั้นเรียนปกติมากที่สุด โดยที่มีการให้ความช่วยเหลือแก่ครูปกติ **สติเฟน (Stephen, 1982 : 10)** การเรียนร่วม หมายถึง การจัดการศึกษาให้เด็กพิการในชั้นไม่รุนแรงและอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีความจำกัดน้อยที่สุด โดยมีพื้นฐาน

จากปรัชญาความเสมอภาคทางการศึกษา จัดให้มีแผนการเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อให้เขาคำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้

จากความหมายของการเรียนร่วมดังกล่าวอาจสรุปได้ว่า การเรียนร่วม หมายถึง การจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ เรียนร่วมกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปกติในสถานศึกษาเดียวกัน โดยเป็นการจัดการศึกษาที่มีรูปแบบ วิธีการดำเนินการที่มีลักษณะแตกต่างไปจากเด็กปกติ ซึ่งสถานศึกษาจัดให้ตามสภาพความพร้อมของสถานศึกษาแต่ละแห่ง โดยคำนึงถึงความสามารถของแต่ละบุคคล การสนองต่อความต้องการของเด็กและความเสมอภาคทางการศึกษา เพื่อให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษสามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติในชั้นเรียน และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

3. รูปแบบของการเรียนร่วม

ผดุง อารยะวิญญู (2539 : 221-223) ได้กล่าวถึงรูปแบบของการเรียนร่วม ดังนี้

1. เรียนร่วมในชั้นปกติ เป็นการจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติและเรียนเหมือนเด็กปกติทุกประการเด็กที่จะเข้าเรียนในลักษณะนี้ได้ ควรเป็นเด็กที่มีความพิการน้อย มีความฉลาดและมีความพร้อมในด้านการเรียน มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ และสังคม
2. เรียนร่วมในชั้นปกติและมีครูพิเศษให้คำแนะนำปรึกษา กล่าวคือ นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติเต็มเวลาและมีครูการศึกษาพิเศษคอยช่วยเหลือครูประจำชั้นหรือครูประจำวิชา ครูการศึกษาพิเศษนี้อาจเรียกว่า ครูที่ปรึกษา ครูประเภทนี้ไม่ทำการสอนโดยตรงแต่ให้คำแนะนำแก่ครูที่สอนเด็กโดยแนะนำให้ครูที่สอนชั้นเรียนร่วมเข้าใจความต้องการและความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ช่วยกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีสอนและการปฏิบัติต่อเด็ก
3. เรียนร่วมในชั้นปกติและรับบริการจากครูเวียนสอน เป็นการจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติและรับบริการด้านการสอนเพิ่มเติมจากครูการศึกษาพิเศษ ซึ่งจะเดินทางไปตามโรงเรียนต่างๆ เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่เด็กโดยการเดินทางจากโรงเรียนหนึ่งไปยังโรงเรียนหนึ่ง เมื่อครบสัปดาห์ก็วกกลับมาเด็กกลุ่มเดิมในโรงเรียนเดิม เรียกครูประเภทนี้ว่า ครูเดินสอน

4. เรียนร่วมในชั้นปกติและรับบริการจากครูเสริมวิชาการ ครูเสริมวิชาการ คือ ครูการศึกษาที่ปฏิบัติงานประจำอยู่ในห้องเสริมวิชาการ นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษจะเข้ามาเรียนกับครูเสริมวิชาการวันละ 1-2 ชั่วโมง หรือมากกว่านี้ขึ้นอยู่กับความต้องการของเด็กเด็กที่จะเข้ามาเรียนในห้องนี้จะต้องมีตารางเรียนที่กำหนดไว้แน่นอน ครูเสริมวิชาการอาจมีคนเดียวหรือหลายคนขึ้นอยู่กับจำนวนเด็กและประเภทของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การสอนเด็กอาจกระทำเป็นรายบุคคลหรือสอนเป็นกลุ่มเล็ก ๆ สอนเนื้อหาที่เด็กไม่ได้รับการสอนในชั้นปกติหรือเนื้อหาที่เด็กมีปัญหา นอกจากนี้ครูเสริมวิชาการยังมีหน้าที่ให้คำปรึกษาแก่ครูปกติในการปฏิบัติต่อเด็กด้วย

ห้องเสริมวิชาการ (Resource Room) เป็นห้องที่มีขนาดเท่ากับห้องเรียนอาจใหญ่กว่าหรือเล็กกว่าก็ได้ ในห้องมีอุปกรณ์ เครื่องมือ เอกสารและหนังสือที่จำเป็นต้องใช้ในการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ หากห้องมีขนาดใหญ่และมีเครื่องมือ อุปกรณ์มาก ให้บริการเด็กอย่างกว้างขวาง อาจเรียกว่า ศูนย์วิชาการ (Resource Center)

5. ชั้นเรียนพิเศษในโรงเรียนปกติและเรียนร่วมบางเวลา เป็นการจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษไว้ชั้นเดียวกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ มีครูประจำชั้นสอนแทบทุกวิชา ยกเว้นบางวิชาที่เด็กต้องไปเรียนร่วมกับเด็กปกติ เช่น พลศึกษา ศิลปะ หรือกิจกรรมนอกหลักสูตรอื่น ๆ

6. ชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ เป็นการจัดเด็กที่มีความบกพร่องประเภทเดียวกันและเป็นกลุ่มขนาดเล็ก เด็กเหล่านี้เรียนในชั้นพิเศษตลอดเวลา ครูประจำชั้นสอนทุกวิชา การเรียนร่วมในลักษณะนี้เหมาะสมสำหรับเด็กที่มีความพิเศษค่อนข้างมาก

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 12-15) การจัดการเรียนร่วมจัดได้ 5 ลักษณะ คือ

ลักษณะที่ 1 การเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติเต็มเวลา เป็นการจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพจนถึงระดับที่ช่วยตนเองได้แล้วและได้รับการพิจารณาว่า มีความพร้อมทางการเรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีหรือค่อนข้างดี ตลอดจนมีวุฒิภาวะทางอารมณ์และสังคมดีพอในทุก ๆ กลุ่มวิชาให้เข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติและเรียนเหมือนกับเด็กปกติทุกประการ ซึ่งถ้าเด็กสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมและการเรียนเหมือนกับเด็กปกติได้โดยไม่เป็นปัญหาแล้ว อาจไม่ต้องกลับมาเรียนในชั้นเรียนพิเศษอีก

ลักษณะที่ 2 การเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติและมีบริการให้คำแนะนำปรึกษา การจัดการเรียนร่วมเต็มเวลาลักษณะที่ 1 แต่จะมีครูการศึกษาพิเศษเป็นผู้ให้คำปรึกษา

ซึ่งได้แก่ครูการศึกษาพิเศษในโรงเรียน ครูเวียนสอนตามโรงเรียนหรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง ครูประเภทนี้ไม่ได้เป็นผู้ทำการสอนโดยตรง แต่จะเป็นผู้ให้คำแนะนำช่วยเหลือครูประจำชั้น และครูประจำวิชา ให้เข้าใจถึงความต้องการและความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ที่เรียนร่วมอยู่ในชั้นเรียน ช่วยกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ ตลอดจนการปฏิบัติต่อเด็ก การจัดสภาพแวดล้อมและช่วยประเมินผลการพัฒนาการในการเรียนรู้ของเด็กพิเศษ

ลักษณะที่ 3 การเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติและรับบริการจากครูเสริมวิชาการ เป็นการจัดครูการศึกษาพิเศษประจำอยู่ที่ห้องเสริมวิชาการ โดยกำหนดตารางการเรียนให้กับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษได้เข้ามาเรียนกับครูเสริมวิชาการการศึกษาพิเศษบางเวลาและบางวิชา ตามความมากน้อยของความต้องการพิเศษหรือความจำเป็นของเด็ก และสอนในเนื้อหาที่เด็กมีปัญหาหรือไม่ได้รับการสอนในชั้นเรียนปกติ การสอนอาจกระทำเป็นรายบุคคล หรือเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ก็ได้ นอกจากนี้ ครูเสริมวิชาการยังทำหน้าที่ให้คำแนะนำปรึกษาแก่ครูประจำชั้นหรือประจำเกี่ยวกับการเรียนการสอนและการปฏิบัติต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษด้วย

ลักษณะที่ 4 การจัดชั้นพิเศษในโรงเรียนและเรียนร่วมบางเวลาเป็นการจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษไว้ในห้องเรียนเดียวกัน โดยคู่ขนานกับห้องเรียนปกติและจัดเป็นกลุ่มเล็ก ๆ มีครูการศึกษาพิเศษประจำชั้นและสอนเองเกือบทุกวิชา ยกเว้นวิชาที่เด็กสามารถไปเรียนร่วมกับเด็กปกติได้ เช่น พลศึกษา ดนตรีนาฏศิลป์ การงานและพื้นฐานอาชีพ จริยศึกษา หรือกิจกรรมพิเศษอื่น ๆ ของโรงเรียน

ลักษณะที่ 5 การจัดชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ เป็นการจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่มีความบกพร่องค่อนข้างมากในประเภทเดียวกัน โดยจัดเป็นกลุ่มขนาดเล็ก ไม่น้อยกว่า 6 คน เรียนในชั้นพิเศษร่วมกันตลอดเวลา มีครูประจำชั้นเป็นผู้สอนเองทุกวิชา แต่อยู่ในโรงเรียนปกติและมีการเข้าร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียนบ้างเป็นบางโอกาส ได้แก่ การเข้าแถวเคารพธงชาติ สวดมนต์ไหว้พระ ประชุมประจำสัปดาห์ รับประทานอาหารกลางวันกับเด็กปกติ เชียร์กีฬาและร่วมกิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ ตลอดจนร่วมพิธีการกับทางโรงเรียนด้วยการเรียนร่วมที่กล่าวมานี้มีข้อดีต่าง ๆ กัน จะจัดแบบใดขึ้นอยู่กับการพิจารณาอย่างรอบคอบของหลายฝ่าย เช่น ผู้ปกครอง ตัวเด็ก ผู้บริหาร ครู แพทย์ และผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

4. ประเภทของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ประเภทของเด็กที่มีความต้องการพิเศษจะแตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ของการจำแนกประเภท สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 11-18) แบ่งเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็น 10 ประเภท คือ

4.1 เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น หมายถึง เด็กที่มองไม่เห็น (ตาบอดสนิท) หรือพอมองเห็นแสงเลือนลางและมีความบกพร่องทางสายตาทั้งสองข้าง โดยมีความสามารถในการเห็นได้ไม่ถึงเศษหนึ่งส่วนสิบของคนสายตาปกติ จำแนกได้ 2 กลุ่ม คือ

4.1.1 เด็กตาบอด หมายถึง เด็กที่มองไม่เห็นหรือมองเห็นบ้างแต่ไม่มากนักแม้ได้รับการแก้ไขแล้วยังไม่สามารถใช้สายตาในการเรียนหนังสือได้

4.1.2 เด็กสายตาเลือนลาง หมายถึง เด็กที่มีความบกพร่องทางสายตาสามารถมองเห็นได้บ้างหรือมองเห็นได้เลือนลาง (Low Vision) เมื่อได้รับการแก้ไขแล้วอาจใช้อุปกรณ์พิเศษบางอย่างช่วย จึงสามารถใช้สายตาในการเรียนหนังสือได้บ้าง

4.2 เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน หมายถึง เด็กที่สูญเสียการได้ยินไม่สามารถรับฟังเสียงได้เหมือนเด็กปกติ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

4.2.1 เด็กหูตึง หมายถึง เด็กที่การได้ยินเหลืออยู่บ้าง สามารถที่จะได้ยินไม่ว่าจะใส่เครื่องช่วยฟัง (Hearing Aids) หรือไม่ก็ตามเด็กหูตึงจะมีระดับการได้ยินระหว่าง 26 – 89 เดซิเบล ซึ่งในคนปกติจะมีระดับการได้ยินระหว่าง 0 – 25 เดซิเบล

4.2.2 เด็กหูหนวก หมายถึง เด็กที่สูญเสียการได้ยินตั้งแต่ 90 เดซิเบลขึ้นไป ไม่สามารถได้ยินเสียงพูดดัง ๆ อาจรับรู้เสียงบางเสียงได้จากการสั่นสะเทือนไม่สามารถใช้การได้ยินให้เป็นประโยชน์ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ อาจสูญเสียการได้ยินตั้งแต่กำเนิดหรือภายหลัง

4.3 เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง เด็กที่มีภาวะความจำกัอย่างชัดเจนในทักษะการดำรงชีวิต ซึ่งแสดงลักษณะพิเศษ คือ มีความสามารถทางสติปัญญาค่าต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญตั้งแต่ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2 ขึ้นไป ร่วมกับความจำกัดของทักษะการปรับตัวอีกอย่างน้อย 2 ทักษะ ดังนี้

4.3.1 การสื่อความหมาย

4.3.2 การดูแลตนเอง

4.3.3 การดำรงชีวิตภายในบ้าน

4.3.4 ทักษะทางสังคมและความสัมพันธ์กับผู้อื่น

4.3.5 รู้จักใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชน

4.3.6 การควบคุมตนเอง

4.3.7 การนำความรู้มาใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน

4.3.8 การทำงาน

4.3.9 สุขภาพอนามัยและความปลอดภัยซึ่งแสดงอาการก่อนอายุ 18 ปี

เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เป็นเด็กที่มีพัฒนาการล่าช้ากว่าเด็กปกติในวัยเดียวกัน ส่งผลในมีความจำกัดในการปรับตัวที่สามารถดำรงชีวิตในชุมชนและสังคมเมื่อเด็กเหล่านี้ได้เข้าเรียนร่วมชั้นกับเด็กปกติ จะมีพฤติกรรมปรับตัวที่ดีขึ้น สามารถดำรงชีวิตในสังคมและชุมชนได้ ซึ่งเป็นผลต่อเนื่องมาจากการฟื้นฟูสมรรถภาพจากทีมบุคลากร เช่น ครู ผู้ปกครอง และบุคลากรทางการแพทย์ การจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จะทำให้คุณภาพชีวิตของเด็กเหล่านี้ดีขึ้น

ลักษณะและความต้องการพิเศษของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จะแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับอายุและความรุนแรงของภาวะบกพร่องทางสติปัญญา ซึ่งทางการแพทย์จะแบ่งออกเป็น 4 ระดับ คือ ระดับน้อย (Mild) ระดับปานกลาง (Moderate) ระดับรุนแรง (Severe) และระดับรุนแรงมาก (Profound)

บุคคลที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาทั้งหมดจะพบว่า มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาระดับน้อยมีจำนวนมากที่สุด คือ ร้อยละ 85-87 ระดับปานกลาง ประมาณร้อยละ 6-10 ระดับรุนแรงร้อยละ 3-4 และระดับรุนแรงมากประมาณร้อยละ 1

ทางการศึกษาจะแบ่งภาวะบกพร่องทางสติปัญญาไว้ 3 ระดับ คือ

1. ระดับที่เรียนได้ (เขาว์ปัญญา 50-70) เป็นเด็กที่ความบกพร่องทางสติปัญญาระดับน้อย สามารถช่วยเหลือตนเองได้ จะมีพัฒนาการด้านการฟัง การพูดและเขียนล่าช้า สามารถทำงานเชิงปฏิบัติการมากกว่าด้านวิชาการ สามารถเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติได้

2. ระดับที่ฝึกได้ (เขาว์ปัญญา 35-49) เป็นเด็กที่ความบกพร่องทางสติปัญญาระดับปานกลาง มีความก้าวหน้าในการเรียนรู้จำกัดอยู่เฉพาะทักษะพื้นฐานที่จำเป็นในการฟัง พูด อ่าน เขียนและนับจำนวนเท่านั้น จำเป็นต้องเรียนในชั้นเรียนพิเศษในโรงเรียนปกติหรือโรงเรียนการศึกษาพิเศษ

3. ระดับที่ไม่สามารถเรียนได้หรือฝึกได้ (เขาว์ปัญญา 30 - 34) เป็นเด็กที่ความบกพร่องทางสติปัญญาระดับรุนแรงมาก ช่วยเหลือตนเองได้น้อยมาก ต้องอยู่ในความดูแลของบุคลากรทางการแพทย์และต้องมีคนคอยดูแลช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด

เด็กที่ความบกพร่องทางสติปัญญา ส่วนใหญ่จะมีภาวะความบกพร่องในระดับน้อย ซึ่งหากได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพแต่เยาว์วัย จัดการศึกษาที่เหมาะสมกับระดับความสามารถแต่ละบุคคล ฝึกทักษะที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน จะสามารถช่วยเหลือตนเองได้ ปรับตัวอยู่ในสังคมและมีงานการอาชีพเลี้ยงตัวได้

4.4 เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายและการเคลื่อนไหว หมายถึง เด็กที่มีความบกพร่องของแขน ขา หรือลำตัวรวมไปถึงศีรษะ แต่ไม่รวมถึงเด็กที่มีสายตาพิการหรือสูญเสียการได้ยิน แบ่งเป็น

4.4.1 บกพร่องทางระบบประสาท เช่น สมอพิการ โรคลมชัก เด็กสมอพิการหรือซีรีบริล พัลซี คือ เด็กที่มีปัญหาทางการเคลื่อนไหวหรือการทรงตัวที่เกิดจากการผิดปกติของสมองเฉพาะส่วนที่ควบคุมการเคลื่อนไหว ซึ่งอาจเป็นทั้งตัว ทำให้เด็กไม่สามารถควบคุมการเคลื่อนไหวของแขน ขา และร่างกายได้ อาจมีอาการเกร็งหรืออ่อนตัวไม่มีแรง บางคนเป็นเล็กน้อยหรือบางส่วน เช่น เป็นเฉพาะแขนหรือขาข้างเดียวหรือสองข้าง เด็กสมอพิการอาจมีความพิการอื่นร่วมด้วยซึ่งจัดเป็นความบกพร่องซ้ำซ้อน เช่น บกพร่องทางสติปัญญา บกพร่องทางการเห็น บกพร่องทางการได้ยิน

4.4.2 บกพร่องทางระบบกล้ามเนื้อและกระดูก เช่น กล้ามเนื้อเปลี่ยนใจข้ออักเสบ

4.4.3 ไม่สมประกอบมาแต่กำเนิด เช่น น้ำคั่งในสมอง แขนขาด้วน-งูค แขนขามีขนาดใหญ่-เล็กผิดปกติ

4.4.4 สภาพบกพร่องทางร่างกายและสุขภาพอื่น ๆ เช่น บกพร่องจากอุบัติเหตุ ไฟไหม้ แขนขาขาด โรคติดต่อ เช่น โรคโปลิโอ การได้รับอันตรายจากการคลอด บกพร่องเนื่องจากสุขภาพ เช่น โรคหืด โรคหัวใจ วัณโรค โรคเอดส์

4.5 เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ แบ่งได้หลายประเภท แต่ละประเภทมีพฤติกรรมหลายลักษณะ หากเด็กมีพฤติกรรมต่อไปนี้ปรากฏเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ จะมีแนวโน้มเป็นเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ คือ

4.5.1 เด็กที่มีปัญหาด้านการอ่าน เช่น หลงบรรทัด อ่านซ้ำคำ อ่านซ้ำตะกุกตะกัก จำข้อเท็จจริงพื้นฐานไม่ได้ อ่านคำในตำแหน่งที่ไม่ถูกต้อง ไม่สามารถบอกลำดับเรื่องราวได้ สับสนระหว่างตัวอักษรหรือคำที่คล้ายกัน อ่านตกหล่น อ่านเพิ่มคำ

4.5.2 เด็กที่มีปัญหาด้านการคิดคำนวณ ได้แก่ เขียนเลขจากซ้ายไปขวา ทำผิดเพราะสะเพร่าบ่อย ๆ มีปัญหาในการลากเส้นตัวเลข มีปัญหาในการทำโจทย์ปัญหา

จำข้อเท็จจริงทางคณิตศาสตร์ไม่ได้ ไม่เข้าใจความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์

4.5.3 เด็กที่มีปัญหาด้านการสะกดคำ เช่น เรียงตัวอักษรในคำผิด สลับตัวอักษรและสลับคำ สะกดข้ามตัวอักษรหลายคำ สร้างการสะกดคำแบบใหม่ มีปัญหาในการเชื่อมโยงเสียงที่ถูกต้องกับตัวอักษร

4.5.4 เด็กที่มีปัญหาในด้านการเขียน เช่นเขียนตัวอักษรกลับ เขียนหนังสือซ้ำมาก เขียนไม่อยู่ในบรรทัดเดียวกัน เขียนหนังสือไม่เป็นตัว เขียนตัวอักษรหลายแบบปะปนกัน เว้นระยะตัวอักษรหรือคำไม่ถูกต้อง เขียนตัวอักษรตัวเล็กตัวใหญ่ปะปนกัน มีปัญหาในการคัดลอกจากกระดานดำ เขียนตัวอักษรผิดทิศทางกลับซ้าย-ขวา หน้า- หลัง

4.5.5 เด็กที่มีปัญหาด้านความจำ เด็กที่มีปัญหาการเรียนรู้จะไม่รู้ว่าจำสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างไร มักใช้วิธีการจำที่ไม่เหมาะสม มีปัญหาด้านความจำเพราะทักษะไม่ดี

4.5.6 เด็กที่มีปัญหาด้านความสนใจ เช่น มีการตัดสินใจที่ขาดความขังคิด จับประเด็นสำคัญของเรื่องไม่ถูก ไม่มีสมาธิ ใจลอย ถูกรบกวนจากสิ่งแวดล้อมได้ง่ายและทำงานไม่ค่อยสำเร็จ

4.5.7 เด็กที่มีปัญหาด้านกลไกกล้ามเนื้อ เช่น การทรงตัว การลอกแบบ การใช้กรรไกร การรับรู้ซ้ายหรือขวาการประสานสัมพันธ์ ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ จังหวะของการเคลื่อนไหว การวาดภาพและการเขียนหนังสือ

4.5.8 เด็กที่มีปัญหาด้านสังคม เช่น หงุดหงิดง่าย มีแรงจูงใจต่ำ มีอาการอยู่ไม่สุข มีปัญหากับพ่อแม่ มีพฤติกรรมก้าวร้าว ไม่เชื่อมั่นในตนเอง มีพฤติกรรมต่อต้านสังคม มีพฤติกรรมแยกตัวจากสังคม ไม่สามารถเข้ากลุ่มกับเพื่อน ๆ มีความรู้สึกที่ไม่ดีกับตนเองในการเรียนมีพฤติกรรมไม่คงที่เปลี่ยนแปลงง่าย มีความเสี่ยงสูงต่อความวิตกกังวล ว่าเหว่ ซึมเศร้า ขาดการยอมรับหรือมีความขัดแย้งกับพ่อแม่และเพื่อน ๆ มีความไวต่อความรู้สึกมากหรือน้อยเกินไป

4.6 เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม หมายถึง เด็กที่แสดงพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากเด็กทั่วไปและพฤติกรรมดังกล่าวส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ของเด็กและผู้อื่น พฤติกรรมที่เบี่ยงเบนนี้เป็นผลมาจากความขัดแย้งระหว่างเด็กกับสภาพแวดล้อมรอบตัวเด็ก และความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในตัวเด็กเอง เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม มีการแสดงออกหลายลักษณะ ดังนี้

4.6.1 กลุ่มความประพฤตินิสัยไม่ดี มีลักษณะก้าวร้าว ชอบทะเลาะวิวาททำร้ายผู้อื่นขาดความรับผิดชอบ ไม่เชื่อฟังต่อต้าน ชอบออกคำสั่ง ตะโกนเสียงดัง ชอบขโมย พุดจาหยาบคาย

4.6.2 กลุ่มบุคลิกภาพผิดปกติ เป็นกลุ่มที่มีบุคลิกภาพเก็บตัว แยกตัวออกจากสังคม วิตกกังวล ร้องไห้ กระดากอาย ขาดความมั่นใจ ค้างผม กัดเล็บ ไม่พูด เงียบเฉย มองโลกในแง่ร้าย

4.6.3 กลุ่มขาดวุฒิภาวะ เป็นกลุ่มที่มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมกับวัย สมาธิสั้น ไม่มีความกระตือรือร้น ชอบฝันกลางวัน ไม่สนใจสิ่งรอบตัว ชอบเล่นกับเด็กที่มีอายุน้อยกว่า

4.6.4 กลุ่มมีปัญหาทางสังคม ลักษณะที่พบ คือ คบเพื่อนไม่ดี หนีโรงเรียน ลักขโมย เทียวกลางคืน คบเพื่อนเกเรต่อต้านผู้มีอำนาจ หนีออกจากบ้าน

4.7 เด็กออทิสติก คำว่า Autistic หรือ Autism มาจากรากศัพท์ภาษากรีกว่า Auto (ตัวเรา) ออทิสซึมเป็นภาวะปัญหาทางจิตเวชที่มีความผิดปกติอย่างรุนแรง มีพัฒนาการที่ผิดปกติเกี่ยวกับอารมณ์ สังคม การสื่อความหมายและจากปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ออทิสซึมจะมีพัฒนาการที่ไม่แน่นอนสม่ำเสมอ จะแสดงให้เห็นได้ตั้งแต่เด็กมีอายุก่อน 30 เดือน การช่วยเหลือค่อนข้างยาก ต้องใช้ความอดทน จริงจังและต่อเนื่อง

ออทิสซึม เป็นกลุ่มอาการที่มีความผิดปกติทางพฤติกรรมจำเพาะที่ปรากฏให้เห็นเป็นที่สังเกตได้ในระยะแรก ๆ ของชีวิต เช่น หิวหรือถ่ายปัสสาวะ อุจจาระออกมาเปียก เตอะเทอะก็ไม่ร้องไห้ ร้องไห้เสียงดังอยู่ได้หลายชั่วโมงโดยไม่มีสาเหตุ นอนหลับได้เพียงระยะสั้น ๆ หรือออกนอนได้ 2-3 วัน โดยไม่มีลักษณะอ่อนเพลียจะแสดงอาการไม่พอใจ โกรธ โดยกรีดร้องเสียงดังเมื่อถูกอุ้ม ป้อนอาหาร อาบน้ำ เปลี่ยนผ้าอ้อมหรือแต่งตัว จะมีพัฒนาการทางกล้ามเนื้อได้ดี สามารถนั่ง คลาน ยืน เดิน ได้ตามวัยเหมือนเด็กปกติ นอกจากนี้พบว่ามีความบกพร่องทางสติปัญญาไปด้วย

อาการของออทิสซึม

1. สูญเสียการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ไม่สามารถแสดงถึงการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่น เช่น ไม่มีการสบตากับผู้ใด ไม่มีการแสดงออกทางสีหน้า กริยา หรือท่าทางแต่อย่างใด ไม่มีความสามารถที่จะผูกพันกับใครเพื่อให้เป็นเพื่อนกันได้ ขาดการแสวงหาเพื่อที่จะเล่นสนุกกับใคร ไม่แสดงความสนใจจะทำงานร่วมกับใคร ไม่สามารถทำประโยชน์ต่อส่วนร่วมกับผู้อื่นได้ ไม่สามารถมีการติดต่อทางสังคมและการแสดงออกทางอารมณ์ให้เหมาะสมเมื่ออยู่ในสังคม

2. สูญเสียทางการสื่อความหมาย เด็กมีความล่าช้าหรือไม่มีการพัฒนาในด้านภาษาและการพูดเลยหรือไม่สามารถใช้กริยาท่าทางในการสื่อความหมายกับผู้อื่นได้

ในรายที่สามารถพูดได้แล้ว ก็ไม่สามารถสนทนาโต้ตอบกับผู้อื่นได้อย่างเข้าใจและเหมาะสม มักจะพูดซ้ำ ๆ ในสิ่งที่ตนเองต้องการจะพูดและตนเองสนใจโดยไม่สนใจว่าจะมีผู้อื่นฟังหรือไม่ และไม่สามารถเล่นสมมติได้ด้วยตนเองหรือไม่สามารถเล่นลอกเลียนแบบที่เคยพบเคยเห็นในสังคมได้อย่างเหมาะสมตามวัย

3. พฤติกรรมสนใจและการกระทำซ้ำ ๆ มีพฤติกรรมซ้ำ ๆ อย่างเดียว หรือมากกว่าหนึ่งอย่าง มีความสนใจในสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยเฉพาะที่ผิดปกติอย่างเด่นชัด เช่น สนใจมองใบพัดของพัดลมที่กำลังหมุนอยู่ได้ทั้งวัน ไม่สามารถยืดหยุ่นในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันที่เคยทำซ้ำ ๆ เป็นประจำต้องกระทำตามขั้นตอนเหมือนเดิมทุกครั้ง มีการเคลื่อนไหวซ้ำ ๆ เช่น กระดิกนิ้วมือไปมา โบกมือ ไปมา การหมุนมือหรือการหมุนตัวไปรอบ ๆ

4.8 เด็กสมาธิสั้น หมายถึง เด็กที่มีความผิดปกติด้านความสนใจและพฤติกรรม อยู่ไม่สุข มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมกับอายุหรือระดับพัฒนาการในเรื่องของการขาดสมาธิความ หุนหันพลันแล่นยับยั้งตนเองไม่ค่อยได้ อาจมีอาการชุกชุนผิดปกติหรือมีลักษณะเชิงซ้ำสงบ เสี่ยงได้ ไม่สามารถให้ความสนใจต่อการเรียนได้อย่างจริงจังและนานเพียงพอ โดยจะปรากฏ อาการให้เห็นก่อนอายุ 7 ปี เด็กสมาธิสั้นนั้นอาจมีลักษณะทางอารมณ์และพฤติกรรม 3 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ

4.8.1 สมาธิบกพร่อง เช่น เสียสมาธิง่าย ให้ความสนใจได้ไม่นาน วอกแวกง่ายมีปัญหาในการปฏิบัติตามคำสั่งที่ซับซ้อน

4.8.2 ความผลีผลาม เช่น พูดหรือแสดงออกก่อนคิด หุนหัน มีความ ว่องไวผิดปกติ ขาดความระมัดระวัง บางคนขวนขวาย ชุ่มช้ำไม่เรียบร้อย

4.8.3 พฤติกรรมอยู่ไม่สุข เช่น นั่งนิ่ง ๆ ไม่เป็น ไม่สนใจเวลาครูสอน เพราะทำอย่างอื่นไปด้วย มีความยากลำบากในการรอคอย ไม่ยอมเข้าคิว

ลักษณะทางอารมณ์ที่จะพบ คือ อารมณ์แปรปรวนง่าย ขาดความอดทน ใจร้อน โมโหง่าย ไม่ค่อยอยู่ในกฎกติกา

4.9 เด็กที่มีความบกพร่องซ้ำซ้อน หมายถึง เด็กที่มีความบกพร่องตั้งแต่สอง อย่างขึ้นไปในบุคคลเดียวกันและสภาพความบกพร่องนี้จะส่งผลให้เกิดการด้อยความสามารถ ในการดำรงชีวิต ทั้งเป็นอุปสรรคต่อการได้รับการศึกษา เช่น เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่สูญเสียการได้ยิน เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและบกพร่องทางการเห็น เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินและบกพร่องทางการเห็น ลักษณะของเด็กที่มีความบกพร่องซ้ำซ้อนมี ดังนี้

4.9.1 มีปัญหาในการช่วยตนเอง เช่น การแต่งตัว การรับประทานอาหาร การขับถ่ายอย่างถูกต้อง การควบคุมปัสสาวะ การดูแลรักษาความสะอาดของร่างกาย

4.9.2 มีปัญหาในการสื่อสาร คือ ไม่สามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้ เช่น ไม่สามารถบอกความต้องการของตนเองได้ ไม่เข้าใจเมื่อผู้อื่นต้องการสื่อสารด้วย บางคนไม่สามารถพูดและไม่สามารถใช้ท่าทางประกอบ

4.9.3 มีปัญหาในการเคลื่อนไหว เช่น ไม่สามารถเดินหรือวิ่งได้ด้วยตนเอง มีปัญหาในการใช้มือจับสิ่งของต่าง ๆ หากไม่ได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกวิธีเมื่ออายุยังน้อยแล้วเด็กเหล่านี้อาจนอนอยู่บนเตียงตลอดชีวิต

4.9.4 มีปัญหาในทางพฤติกรรม เด็กเหล่านี้อาจแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น โยกตัวไปมา การกางนิ้วมือแล้วเคลื่อนที่ไปมาใกล้ ๆ ใบหน้า การบิดตัวไปมา เด็กบางคนมีพฤติกรรมในการกระตุ้นตนเอง เช่น กัดฟัน ถูบไล่ตามร่างกาย บางคนมีพฤติกรรมทำร้ายตนเอง เช่น การโขกศีรษะ การดิ่งผม การชกคอก ข่วนหรือกัดตนเอง

4.9.5 มีปัญหาทางสังคม เด็กที่มีความบกพร่องซ้ำซ้อนส่วนมากมีปัญหาในการสร้างปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น บางคนอาจไม่แสดงกิริยาใดๆ ต่อสิ่งที่อยู่รอบตัว ไม่ยินดียินร้ายกับสิ่งแวดล้อม ไม่มีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งที่เป็นอันตราย ไม่สนใจและไม่เอาใจใส่ต่อสิ่งใด ๆ

4.10 เด็กที่มีความสามารถพิเศษ ในแผนพัฒนาการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนผู้มีความสามารถพิเศษของประเทศไทย ได้ให้ความหมายของเด็กและเยาวชนผู้มีความสามารถพิเศษไว้ว่า หมายถึง เด็กที่แสดงออกซึ่งความสามารถอันโดดเด่นในด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้าน ในด้านสติปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ การใช้ภาษา การเป็นผู้นำ การสร้างทัศนศิลป์ และศิลปการแสดงความสามารถด้านดนตรี ความสามารถทางกีฬาและความสามารถทางวิชาการในสาขาใดสาขาหนึ่งหรือหลายสาขาอย่างเป็นที่ประจักษ์ เมื่อเปรียบเทียบกับเด็กอื่นที่มีอายุระดับเดียวกัน สภาพแวดล้อมและประสบการณ์เดียวกัน

5. การบริการและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

5.1 การบริการที่เกี่ยวข้อง สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542 : 44-45) การจัดการเรียนร่วม นอกจากจะให้บริการทางการศึกษาแล้ว โรงเรียนควรจัดบริการเสริมด้านอื่น ๆ ที่จะช่วยให้เด็กสามารถพัฒนาศักยภาพทั้งด้านร่างกายและจิตใจไปพร้อม ๆ กัน บริการที่เกี่ยวข้องมี ดังนี้

5.1.1 การแก้ไขการพูด มีความจำเป็นสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายและเด็กที่มีความบกพร่องทางการพูด

5.1.2 การบริการแนะแนว เป็นบริการที่ช่วยเหลือเด็กในการปรับตัวและการแก้ปัญหาทางด้านอารมณ์และสังคมของเด็กเพื่อให้เด็กปรับตัวให้ดีขึ้น จำเป็นสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกประเภท

5.1.3 การบริการทางด้านจิตวิทยา เป็นการบริการในด้านการปรับพฤติกรรมเด็ก จำเป็นสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หรือเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทอื่นที่มีปัญหาทางพฤติกรรมร่วม

5.1.4 กายภาพบำบัด จำเป็นสำหรับเด็กที่มีปัญหาในการเคลื่อนไหว เช่น เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาหรือเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทอื่น ๆ ที่มีปัญหาในการเคลื่อนไหว กายภาพบำบัดเป็นการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อและข้อต่อเพื่อให้เด็กสามารถทรงตัวและเคลื่อนไหวได้ดีขึ้น

5.1.5 กิจกรรมบำบัด เป็นการแก้ไขลักษณะท่าทางและฝึกการใช้มือและนิ้วมือเพื่อให้เด็กสามารถประกอบกิจกรรมประจำวันได้ จำเป็นสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทอื่นที่มีปัญหาในการใช้มือและนิ้ว

5.1.6 ศิลปบำบัด เป็นการใช้กิจกรรมศิลปะหรือผลงานศิลปะ เพื่อการค้นหาข้อบกพร่องของบุคคล ซึ่งเกิดจากการผิดปกติบางประการของกระบวนการทางจิตใจ และเพื่อใช้กิจกรรมศิลปะที่เหมาะสม ช่วยในการแก้ไขรักษาสภาพความบกพร่องด้านต่าง ๆ ของบุคคลให้มีสภาพที่ดีขึ้น

5.1.7 คนตรีบำบัด เป็นวิธีการใช้ดนตรีเพื่อช่วยเหลือผู้ที่มีปัญหาทางจิตใจ อารมณ์ และการปรับตัวกับผู้อื่น ตลอดจนผู้ที่มีความบกพร่องทางร่างกายที่เกี่ยวกับระบบประสาท การรับรู้และการเคลื่อนไหว โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อผลทางการฟื้นฟูสมรรถภาพ นันทนาการ และทางการศึกษา

5.2 บุคคลที่เกี่ยวข้อง บุคคลที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนรู้นั้น ประกอบด้วย ครูที่จะจัดการเรียนการสอนโดยตรง อาจเป็นครูประจำชั้นเรียนร่วมหรือครูประจำชั้นพิเศษ ครูที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ เช่น ครูแนะแนว ครูที่ปรึกษา นอกจากนี้ยังมีบุคลากรที่ให้ความช่วยเหลืออื่น ๆ แก่เด็ก บทบาทของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง มีดังนี้

5.2.1 ครูประจำชั้นพิเศษ ทำหน้าที่สอนเด็กที่มีความบกพร่องในชั้นเรียนพิเศษเตรียมความพร้อมของเด็ก ครูประจำชั้นพิเศษต้องมีความเข้าใจเด็ก มีความอดทนสูง รู้จักจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเด็กและควรได้รับการฝึกอบรมเฉพาะด้าน เช่น การสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน การสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

5.2.2 ครูเวียนสอนหรือครูเดินสอน เป็นครูที่เดินทางจากโรงเรียนหนึ่งไปอีกโรงเรียนหนึ่งหรือหลาย ๆ โรงเรียน เพื่อทำหน้าที่สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การจัดการครูเวียนสอนจะต้องจัดในกรณีที่โรงเรียนแต่ละโรงมีจำนวนเด็กที่มีความต้องการพิเศษน้อย ครูเวียนสอนจะต้องมีตารางการปฏิบัติงานสอนที่แน่นอน ครูเวียนสอนอาจไม่สังกัดโรงเรียนใดโรงเรียนหนึ่ง

5.2.3 ครูเสริมวิชาการ เป็นครูที่ทำหน้าที่สอนเด็กเพิ่มเติมจากการที่เด็กได้เรียนในห้องปกติ ครูเสริมวิชาการจะปฏิบัติงานในห้องเสริมวิชาการหรือศูนย์วิชาการ นักเรียนแต่ละคนจะต้องมีตารางเรียนเฉพาะที่จะเข้ามาเรียนกับครูเสริมวิชาการ ซึ่งแต่ละคนจะต้องใช้เวลาในห้องนี้วันละ 1-2 คาบ (คาบละ 50 นาที) หรือมากกว่า ขึ้นอยู่กับความต้องการของเด็ก นอกจากนี้ครูเสริมวิชาการจะทำหน้าที่ประสานงานและให้คำแนะนำครูปกติในการปฏิบัติต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

5.2.4 ครูที่ปรึกษา มีหน้าที่ให้คำแนะนำปรึกษาแก่ครูที่สอนเด็ก ในการปฏิบัติต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ตลอดจนวางแผนจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กและประสานงานกับครูอื่น ๆ ในโรงเรียน ครูที่ปรึกษาอาจไม่สอนเด็กโดยตรง

5.2.5 ครูแนะแนว มีหน้าที่ให้คำแนะนำในการปรับตัว ตลอดจนแนะแนวด้านการศึกษา การประกอบอาชีพ การเตรียมความพร้อมด้านอาชีพและการศึกษาต่อของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

5.2.6 ครูสอนพูดหรือแก้ไขการพูด มีหน้าที่ในการสอนพูดและแก้ไขการพูดแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ

5.2.7 ครูผู้ช่วย มีหน้าที่ช่วยครูโดยเฉพาะการดูแลเด็กเมื่อเด็กประกอบกิจกรรม เช่น ในเวลารับประทานอาหาร เข้าห้องน้ำ แต่งตัว อุปกรณ์เครื่องแต่งกาย เป็นต้น บทบาทหน้าที่ของบุคลากรทางการแพทย์และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องและที่จะให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ดังนี้

1. นักจิตวิทยา มีหน้าที่ทางจิตวิทยา ซึ่งมีความจำเป็นในการคัดแยกและจำแนกประเภทเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ขอบข่ายหน้าที่อาจรวมไปถึงการให้คำแนะนำปรึกษา แก่เด็ก และครูหรือการบำบัดทางจิตวิทยาแก่เด็ก

2. นักโสตสัมผัสวิทยา มีหน้าที่ในการตรวจวัดการได้ยินของเด็ก เลือกเครื่องช่วยฟังให้เด็ก ตลอดจนเสนอแนะในการแก้ไขการพูดและการสอนภาษาแก่เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

3. นักกายภาพบำบัด มีหน้าที่ในการให้บริการบำบัดทางกายภาพแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษในเรื่องการทรงตัว การเคลื่อนไหว การป้องกันการหดรัดตัวของกล้ามเนื้อ

4. นักกิจกรรมบำบัด มีหน้าที่ฝึกการใช้มือและนิ้วมือแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ เช่น ดิคกระดุมเสื่อ ผูกเชือกกรองเท้า รับประทานอาหาร เป็นต้น

5. นักสังคมสงเคราะห์ มีหน้าที่ในการแนะนำและช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยเฉพาะปัญหาด้านเศรษฐกิจและปัญหาเกี่ยวกับครอบครัว

6. แพทย์ อาจเป็นแพทย์ทั่วไปหรือเป็นแพทย์ที่มีความชำนาญเฉพาะด้านทำหน้าที่ตรวจวินิจฉัยและวางแผนเพื่อการบำบัดรักษาต่อไป

7. จิตแพทย์ มีหน้าที่ช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาทางจิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม

6. องค์ประกอบที่จำเป็นต่อการจัดการเรียนร่วม

บริช (Brich. 1974 : 94) องค์ประกอบที่ทำให้การจัดการเรียนร่วมประสบผลสำเร็จ มีดังนี้

1. ผู้บริหารและครูผู้สอนต้องเชื่อในสิทธิเด็กทุกคน
2. ความร่วมมือกันระหว่างครูประจำชั้นกับครูการศึกษาพิเศษ
3. เปิดใจกว้างให้เพื่อนร่วมงานทางวิชาการอื่น ๆ หรือผู้ปกครองให้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและปฏิบัติงาน

4. ปรับและยืดหยุ่นขนาดของชั้นเรียนและการสอน

นดอนเย (Ndonye. 1986 : 2-3) การจัดการเรียนร่วมมีองค์ประกอบที่จำเป็น

4 ประการ คือ

1. การร่วมทางกายภาพ (Physical Integration) เด็กพิการ ควรทำกิจกรรมในหมู่เพื่อน ๆ

2. การร่วมทางบทบาทหน้าที่ (Function Integration) เด็กพิการควรทำกิจกรรมหน้าที่การงานพร้อมกันกับเพื่อนคนอื่น ๆ ด้วย

3. การร่วมทางสังคม (Social Integration) เด็กพิการควรมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กปกติและทั้งสองฝ่ายควรยอมรับซึ่งกันและกัน

4. การร่วมทางชุมชน (Community Integration) เด็กพิการควรทำตัวให้เป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่ตนอยู่

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542 : 52) องค์กรประกอบที่ช่วยให้การเรียนร่วมประสบความสำเร็จ มีดังนี้

1. ครูจะต้องทำงานประสานกันและร่วมมืออย่างดีระหว่างครูการศึกษาพิเศษกับครูปกติ รวมทั้งบุคลากรอื่น ๆ ในโรงเรียน

2. ครูผู้สอนควรมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนร่วม

2.1 มีความเชื่อว่าเด็กทุกคนมีสิทธิได้รับการศึกษา

2.2 ควรมีความตั้งใจในการสอน

2.3 ควรมีการวางแผนการศึกษาอย่างรอบคอบ

2.4 ควรจัดการเรียนการสอนให้มีการยืดหยุ่นได้ รวมทั้งขนาดของชั้นเรียนควรยืดหยุ่นตามจำนวนและความต้องการของเด็ก

2.5 ควรระลึกว่าพัฒนาการของเด็กในด้านอารมณ์ สังคม ของเด็กมีความสำคัญเช่นเดียวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3. จัดอบรมครูปกติให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความต้องการของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

4. การเรียนร่วมควรได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหาร โรงเรียน

5. มีการประเมินผลความก้าวหน้าในการเรียนของเด็กอย่างสม่ำเสมอ

6. ใช้แหล่งทรัพยากรจากชุมชนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

7. ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมและรับรู้เกี่ยวกับการเรียนร่วม

8. โรงเรียนควรมีความพร้อมก่อนการลงมือจัดการเรียนร่วม

9. การคัดเลือกเด็กเข้าเรียนร่วม ควรพิจารณาถึงความพร้อมของเด็กเป็น

สำคัญ

7. ประโยชน์ของการเรียนร่วม

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 37) กล่าวถึงประโยชน์ของการเรียนร่วม มีดังนี้

1. ด้านการเรียน เด็กได้มีโอกาสเรียนตามระดับชั้นในโรงเรียนปกติโดยไม่มีข้อกเว้นและไม่ต้องเดินทางไปเรียนในโรงเรียนการศึกษาพิเศษซึ่งอยู่ห่างไกล
2. การมีชีวิตร่วมในครอบครัวกับบิดามารดาและญาติพี่น้อง เด็กมีโอกาสประพฤติปฏิบัติหน้าที่ในฐานะสมาชิกของครอบครัว โดยไม่เกิดความรู้สึกว่าถูกแยกออกไป
3. การเปลี่ยนเจตคติ การที่เด็กปกติมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษจะช่วยให้เด็กปกติและผู้ปกครองของเด็กปกติมองโลกได้กว้างขึ้นและเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลได้ดีขึ้น ทั้งยังช่วยลดความรู้สึกยึดมั่นในบุคลิกภาพของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งสังคมนิยมคิดกัน เด็กจะเรียนรู้ เข้าใจความต้องการของเพื่อนและรู้วิธีช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
4. ด้านสังคมและชุมชน เด็กจะสามารถปรับตัวและควบคุมอารมณ์ให้เข้ากับสังคมปกติได้ การอยู่ร่วมกันจะช่วยให้สังคมได้เรียนรู้วิถีปฏิบัติที่เหมาะสมต่อเด็กและผู้ปกครองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษด้วย
5. ประหยัดงบประมาณของทางราชการ เมื่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษสามารถเข้าเรียนร่วมในโรงเรียนปกติได้ รัฐก็ไม่จำเป็นต้องลงทุนสร้างโรงเรียนพิเศษหรือศูนย์เฉพาะ สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เพียงแต่เพิ่มบุคลากรเฉพาะทางที่จำเป็นในโรงเรียนปกติเท่านั้น

เลวิส และดอร์แลก (Lewis and Doorlag, 1982 : 10) ประโยชน์ของการเรียนร่วม มีดังนี้

1. เด็กพิเศษได้มีโอกาสอยู่กับกลุ่มเพื่อน ไม่ถูกแยกตัวออกจากกิจกรรมปกติ
2. เด็กปกติได้รู้จักเด็กที่แตกต่างไปจากตนและยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล

สุนทร จันทรศรี (2530 : 6-8) หลักการใหญ่ ๆ ของการประถมศึกษามีอยู่ 3 ประการ คือ

1. เป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ให้ความรู้ขั้นต้นทั่ว ๆ ไป สมาชิกทุกคนในสังคมนั้นควรจะารู้และปฏิบัติได้ เช่น อ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น เข้าใจสภาพแวดล้อม และสังคมที่ตนอาศัยอยู่

2. เป็นการศึกษาที่จัดให้แก่ประชาชนทุกคนในสังคมนั้น คือ เมื่อถึงวัยประถมศึกษาต้องเข้าเรียนทุกคน ซึ่งเรียกว่า การศึกษาภาคบังคับ เพื่อให้การศึกษาช่วยสร้างสรรค์ให้พลเมืองทุกคน เป็นบุคคลที่มีความสามารถที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมนั้น ได้อย่างเหมาะสม

3. เป็นการศึกษาที่จัดให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพที่เป็นอยู่ของสังคมนั้น ๆ การประถมศึกษาจึงควรคำนึงถึงสังคมของตน ดังต่อไปนี้

ประการแรก การประถมศึกษาต้องให้สอดคล้องไปตามสภาพที่เป็นอยู่ของสังคมนั้น ๆ โดยเฉพาะส่วนที่สังคมยอมรับว่าเป็นสิ่งดีงาม เช่น วัฒนธรรม สภาพแวดล้อม ความรู้ความสามารถ เพื่อให้บุคคลสามารถที่จะมีชีวิตอยู่ในสังคมของตนได้อย่างดีและเป็น การรักษาหรือสืบทอดวัฒนธรรมที่ดีงามของสังคมไว้ต่อไปชั่วลูกชั่วหลาน จะทำให้เกิดความมั่นคงในสังคมขึ้น เพราะสังคมมีเอกลักษณ์เป็นของตนเองที่ทุกคนในสังคมมีส่วนร่วมและทุกคนจะภาคภูมิใจ รู้สึกเป็นพวกเดียวกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

ประการที่สอง การจัดการประถมศึกษาเพื่อให้รู้จักปรับปรุงและแก้ไขสภาพที่ยังเป็นปัญหาหรือบกพร่องของสังคมนั้นให้ดีขึ้นหรือหมดปัญหาไป เช่น นิสัยที่ไม่ดี เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม สภาพแวดล้อมเป็นพิษ เป็นหน้าที่ของสมาชิกทุกคนในสังคมจะต้องช่วยกันแก้ไขให้ดีขึ้นหรือหมดไป

ประการที่สาม การประถมศึกษาต้องทำให้ผู้เรียนในฐานะสมาชิกคนหนึ่ง ของสังคมมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ที่ดีงาม มีคุณค่า มีประโยชน์แก่สังคม เพราะ สังคมย่อมมีการเปลี่ยนแปลงสมาชิกในสังคมควรช่วยกันทำให้เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี

การดำเนินงานการจัดการเรียนร่วมในสถานศึกษา

การเรียนร่วมเป็นการจัดการศึกษาที่ให้โอกาสเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้ร่วม เรียนร่วมใช้ชีวิตกับเด็กปกติในระบบโรงเรียน เพื่อให้เขาได้พัฒนาเต็มศักยภาพ สามารถ ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ ช่วยเหลือตนเองได้และใช้ความสามารถที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์แก่ สังคม (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2543 : คำนำ)

การจัดการเรียนร่วมของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติในระยะแรกดำเนินงานร่วมกับกรมสามัญศึกษา ต่อมาในช่วงปีงบประมาณ 2529 – 2532 จึงมอบให้สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานครเป็นผู้ดำเนินการ จนถึงปีงบประมาณ 2533 จึงได้มีการจัดตั้งกลุ่มงานที่รับผิดชอบงานการศึกษาพิเศษโดยตรง ได้แก่ กลุ่มงานส่งเสริมการศึกษาพิเศษระดับประถมศึกษาในกองวิชาการ มีการดำเนินงานภายใต้ชื่อโครงการพัฒนารูปแบบการจัดการประถมศึกษาสำหรับเด็กพิการเรียนร่วมกับเด็กปกติ และในปีงบประมาณ 2540 เปลี่ยนชื่อโครงการเป็นโครงการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษและมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของหน่วยงานจากกองวิชาการเป็นสำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา มีกลุ่มงานที่รับผิดชอบงานการศึกษาพิเศษ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการศึกษาพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษาและกลุ่มวิจัยและประเมินคุณภาพการศึกษาพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 : 22)

รูปแบบการเรียนร่วม

ผศ. อารยะวิญญู (2542 : 221 – 225) กล่าวถึงรูปแบบการจัดการเรียนร่วมไว้ดังนี้

1. เรียนร่วมในชั้นปกติ เป็นการจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติ และเรียนเหมือนกับเด็กปกติทุกประการ เด็กที่จะเข้าเรียนในลักษณะนี้ได้ควรเป็นเด็กที่มีความพิการน้อย มีความฉลาดและมีความพร้อมในด้านการเรียน ตลอดจนวุฒิภาวะทางอารมณ์และสังคม
2. เรียนร่วมในชั้นปกติและมีครูพิเศษให้คำแนะนำปรึกษา การเรียนร่วมวิธีนี้คล้ายคลึงกับวิธีแรก กล่าวคือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติเต็มเวลา แต่มีครูการศึกษาพิเศษคอยช่วยเหลือครูประจำชั้นและครูประจำวิชา ครูการศึกษาพิเศษนี้อาจเรียกว่า ครูที่ปรึกษา ครูประเภทนี้ไม่ทำการสอนโดยตรง แต่ให้คำแนะนำแก่ครูที่สอนเด็ก เช่น แนะนำชี้แจงให้ครูที่สอนชั้นเรียนร่วมเข้าใจความต้องการและความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ช่วยกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ ให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีสอน ตลอดจนการปฏิบัติต่อเด็ก จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของเด็ก และช่วยประเมินผลพัฒนาการในการเรียนรู้ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เป็นต้น

3. เรียนร่วมในชั้นปกติและรับบริการจากครูเวียนสอน เป็นการจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติ และรับบริการด้านการสอนเพิ่มเติมจากครูการศึกษาพิเศษ ซึ่งจะเดินทางไปตาม โรงเรียนต่าง ๆ เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่เด็ก เนื่องจากมีจำนวนเด็กในแต่ละโรงเรียนไม่มากนัก (อาจประมาณ 2-3 คนต่อโรง) ครูจึงเดินทางจากโรงเรียนหนึ่งไปยังโรงเรียนหนึ่ง เมื่อครบสัปดาห์ ก็วนกลับมาสอนเด็กกลุ่มเดิมในโรงเรียนเดิมอีก จึงเรียกครูประเภทนี้ว่า ครูเดินสอนหรือครูเวียนสอน

4. เรียนร่วมในชั้นปกติและรับบริการจากครูเสริมวิชา ครูเสริมวิชาการคือครูการศึกษาพิเศษที่ปฏิบัติงานประจำอยู่ในห้องเสริมวิชาการ นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษจะเข้ามาเรียนกับครูเสริมวิชาการวันละ 1-2 ชั่วโมง หรือมากกว่านี้ขึ้นอยู่กับความต้องการพิเศษของเด็ก เด็กทุกคนที่เข้ามาเรียนในห้องนี้จะต้องมีตารางเรียนที่กำหนดไว้แน่นอน ครูเสริมวิชาการอาจมีคนเดียวหรือหลายคนก็ได้ขึ้นอยู่กับจำนวนเด็ก และประเภทของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การสอนเด็กอาจกระทำเป็นรายบุคคล หรือสอนเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ก็ได้ และสอนในเนื้อหาที่เด็กไม่ได้รับการสอนในชั้นปกติ หรือเนื้อหาที่เด็กมีปัญหา นอกจากสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษแล้ว ครูเสริมวิชาการยังมีหน้าที่ในการให้คำแนะนำปรึกษาแก่ครูปกติ ในการปฏิบัติต่อเด็กประเภทนี้อีกด้วย

ห้องเสริมวิชาการ (resource room) เป็นห้องที่มีขนาดเท่ากับห้องเรียนหรือมีขนาดใหญ่กว่าหรือเล็กกว่าห้องเรียนได้ ในห้องนี้มีอุปกรณ์เครื่องมือ ตลอดจนเอกสารและหนังสือที่จำเป็นต้องใช้ในการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ หากห้องนี้มีขนาดใหญ่และมีเครื่องมือและอุปกรณ์มาก และให้บริการแก่เด็กอย่างกว้างขวางอาจเรียกว่าเป็นศูนย์วิชาการ (resource center)

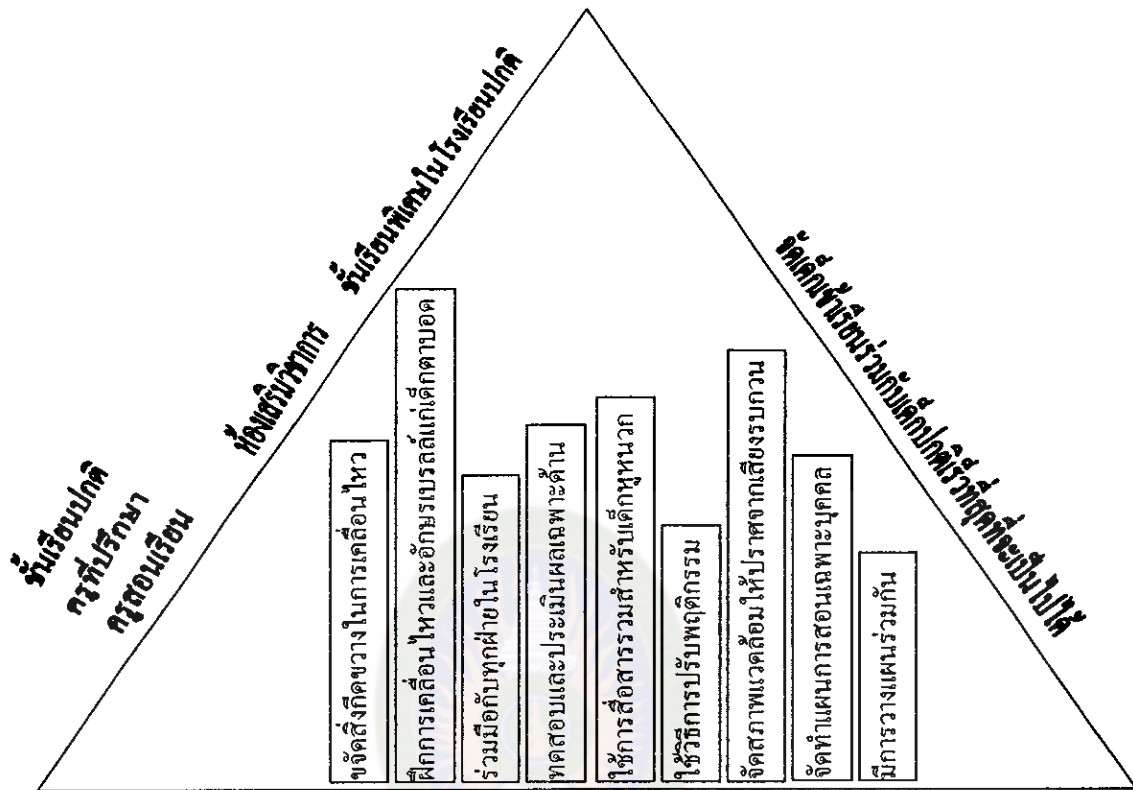
5. ชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ และเรียนร่วมบางเวลา เป็นการจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษไว้ในชั้นเดียวกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ มีครูประจำชั้นสอนแทบทุกวิชา ยกเว้นบางวิชาที่เด็กต้องไปเรียนร่วมกับเด็กปกติ เช่น พลศึกษา ศิลปะ หรือกิจกรรมนอกหลักสูตรอื่น ๆ

6. ชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ เป็นการจัดเด็กพิเศษที่มีความบกพร่องประเภทเดียวกันไว้เป็นกลุ่มเดียวกัน และเป็นกลุ่มขนาดเล็ก เด็กเหล่านี้เรียนในชั้นพิเศษตลอดเวลา ครูประจำชั้นสอนทุกวิชา การเรียนร่วมในลักษณะนี้เหมาะสำหรับเด็กที่มีความพิการค่อนข้างมาก การจัดการเรียนร่วมในลักษณะใดนั้น ขึ้นอยู่กับสภาพความพิการและความพร้อมของเด็ก เด็กที่มีความพิการน้อยและมีความพร้อมสูงอาจจัดให้เรียนร่วมเต็มเวลา เด็กที่มี

ความพิการมากขึ้นและมีความพร้อมน้อย อาจจัดให้เรียนในชั้นเรียนพิเศษลดหลั่นกันลงไป ตามภาพประกอบ และขยายรูปแบบเพิ่มเติม ดังในภาพประกอบที่ 1

ภาพประกอบที่ 1 แสดงรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
(Reynolds & Birch, 1977)

ภาพประกอบที่ 2 แสดงการจัดการเรียนระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ

การจัดการเรียนร่วมในสถานศึกษา โดยทั่วไปดำเนินงานด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านบุคลากร
2. ด้านการจัดการเรียนการสอน
3. ด้านอาคารสถานที่
4. ด้านงบประมาณ
5. ด้านการประสานงาน

1. ด้านบุคลากร

บุคลากรมีความจำเป็นในการจัดการเรียนร่วม นอกจากบุคลากรที่มีอยู่แล้วในโรงเรียนปกติ ควรมีบุคลากรที่เกี่ยวข้องดังนี้ (ผดุง อารยวิญญู, 2542 : 239 – 231)

1. ครูประจำชั้นพิเศษ ทำหน้าที่สอนประจำชั้นพิเศษในโรงเรียนเนื่องจากการจัดชั้นพิเศษจัดตามสภาพความบกพร่องของเด็ก ดังนั้นครูประจำชั้นพิเศษควรได้รับการ

ฝึกอบรมมาเฉพาะด้าน เช่น การสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน การสอนเด็กปัญญาอ่อน เป็นต้น

2. ครูเวียนสอน (หรือครูเดินสอน) เป็นครูที่เดินทางจากโรงเรียนหนึ่งไปยังโรงเรียนอีกแห่งหนึ่ง หรือหลาย ๆ แห่ง เพื่อทำหน้าที่สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การจัดครูเวียนสอนมักจะจัดในกรณีที่มีจำนวนเด็กที่มีความต้องการพิเศษน้อยในแต่ละโรงเรียน ครูเวียนสอนจะมีตารางการปฏิบัติงานสอนที่แน่นอน และจะวนเวียนกลับมาสอนที่โรงเรียนเดิมอีก ครูเวียนสอนอาจไม่สังกัดโรงเรียนใด โรงเรียนหนึ่ง โดยตรงแต่อาจสังกัดหน่วยงานกลาง เช่น สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เป็นต้น ซึ่งขึ้นอยู่กับการจัดระบบงานบริการบุคคลของหน่วยงานทางการศึกษา

3. ครูเสริมวิชาการ เป็นครูที่ทำหน้าที่สอนเด็กเพิ่มเติม จากการศึกษาที่เด็กได้เรียนในห้องปกติ ครูเสริมวิชาการจะปฏิบัติงานในห้องเสริม (หรือศูนย์วิชาการ) นักเรียนในแต่ละคนอาจใช้เวลาในห้องนี้วันละ 1-2 คาบ (คาบละ 50 นาที) หรือมากกว่า ขึ้นอยู่กับความต้องการของเด็ก นอกจากสอนเด็กในห้องเสริมวิชาการแล้ว ครูเสริมวิชาการยังประสานงาน ตลอดจนให้คำแนะนำครูปกติในการปฏิบัติต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

4. ครูที่ปรึกษา มีหน้าที่ให้คำแนะนำปรึกษาแก่ครูที่สอนเด็กปกติในการปฏิบัติต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ตลอดจนวางแผนการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กและประสานงานกับครูอื่นในโรงเรียน ครูที่ปรึกษาอาจไม่สอนเด็กโดยตรง

5. ครูแนะแนว มีหน้าที่ให้คำแนะนำในด้าน การปรับตัว ตลอดจนแนะแนวทางการศึกษา การประกอบอาชีพ และการเตรียมความพร้อมด้านอาชีพ และการศึกษาต่อของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

6. ครูสอนพูด / แก้ไขการพูด มีหน้าที่ในการสอนพูดและหรือแก้ไขการพูดแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ

7. ครูผู้ช่วย มีหน้าที่ช่วยครู โดยเฉพาะการดูแลเด็ก เมื่อเด็กประกอบกิจกรรม

8. นักจิตวิทยา มีหน้าที่ทดสอบทางจิตวิทยา ซึ่งมีความจำเป็นในการคัดแยกและจำแนกประเภทเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ขอบข่ายหน้าที่อาจรวมไปถึงการให้คำแนะนำปรึกษาแก่เด็กและครูหรือ การบำบัดทางจิตวิทยาแก่เด็ก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพความต้องการและการจัดสรรตำแหน่งและความรับผิดชอบ ของหน่วยงานทางการศึกษา

9. นักโสตสัมผัสวิทยา มีหน้าที่ในการตรวจวัดการได้ยินของเด็ก เลือก เครื่องช่วยฟังให้กับเด็ก ตลอดจนเสนอแนะในการแก้ไขการพูดและการสอนภาษาแก่เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

10. นักกายภาพบำบัด มีหน้าที่ในการให้บริการบำบัดทางกายภาพแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ

11. นักกิจกรรมบำบัด มีหน้าที่ในการฝึกการใช้มือและนิ้วมือแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ

12. นักสังคมสงเคราะห์ มีหน้าที่ในการแนะนำและช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยเฉพาะปัญหาด้านเศรษฐกิจ และปัญหาเกี่ยวกับครอบครัว

13. แพทย์ อาจเป็นแพทย์ทั่วไปหรือแพทย์ที่มีความชำนาญเฉพาะด้านทำหน้าที่ตรวจวินิจฉัยและวางแผนเพื่อการบำบัดรักษาต่อไป

14. จิตแพทย์ ทำหน้าที่ช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาทางจิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม

บุคลากรที่กล่าวมาแล้วนี้เป็นทั้งบุคลากรทางการศึกษาและทางการแพทย์ บุคลากรบางคนอาจประจำอยู่ที่โรงเรียน บางตำแหน่งอาจสังกัดอยู่ที่สำนักงานกลาง หรือจะเป็นความร่วมมือจากโรงพยาบาลก็ได้ โรงเรียนอาจไม่จำเป็นต้องได้รับบริการจากบุคลากรทั้ง 14 ประเภทที่กล่าวมานี้ อาจพิจารณาตำแหน่งที่จำเป็นก่อน ซึ่งทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการของสถานศึกษาในการใช้บริการจากบุคลากรเหล่านี้

2. ด้านการจัดการเรียนการสอน

ศูนย์พัฒนาศึกษาแห่งชาติของประเทศไทย (2529 : 55) การจัดพิเศษเรียนมี 5 วิธี ดังนี้

1. เรียนร่วมในชั้นปกติโดยรับบริการพิเศษบ้างหรือไม่ต้องรับบริการพิเศษเลย เนื่องจากต้องได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพจนถึงระดับที่ช่วยตนเองได้แล้ว

2. เรียนร่วมในชั้นปกติและรับบริการพิเศษจากครูเดินสอนหรือครูที่ปรึกษา หรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะ

3. เรียนร่วมในชั้นปกติและรับบริการพิเศษจากห้องเสริมวิชาการ (Resource Room)

4. ชั้นพิเศษ โดยส่งไปเรียนร่วมในชั้นปกติบางวิชา

5. ชั้นพิเศษของเด็กพิการแต่ละประเภทในโรงเรียนปกติ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 : 38) การจัดเด็กเข้าห้องเรียนควรดำเนินการ ดังนี้

1. ห้องเรียนร่วมเต็มเวลา จัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่มีความพร้อมเข้าเรียนห้องละไม่เกิน 3 คน
2. ห้องเรียนพิเศษเรียนร่วมบางเวลา จัดจำนวนเด็กที่มีความต้องการพิเศษห้องละ 8 – 15 คนต่อครู 1 คน
3. ห้องเรียนพิเศษเต็มเวลา ครูประจำชั้นสอนทุกวิชา จำนวนเด็กไม่เกิน 8 คนต่อครู 1 คน

2.1 หลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ศูนย์พัฒนาศึกษาแห่งชาติของประเทศไทย (2529 : 57) หลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ต้องยึดหลักสูตรของเด็กปกติเป็นหลัก เพราะการสอนเด็กเหล่านี้หลักใหญ่ ๆ ย่อมเหมือนเด็กปกติ วิชาที่สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ถ้าวิชาใดขัดกับความสามารถของเด็กประเภทใด ก็อาจตัดวิชานั้นออก แล้วสอนวิชาอื่นแทน เช่น

1. การสอนเด็กหูตึง ใช้หลักสูตรเด็กปกติ แต่เน้นวิชาชีพให้มากยิ่งขึ้น ได้แก่ การตัดเย็บเสื้อผ้า วิชาไฟฟ้า งานไม้ เขียนแบบและงานเกษตรเบื้องต้น วิชาที่เด็กหูตึงไม่สามารถเรียนได้ คือ วิชาขับร้องและอ่านไทย ซึ่งอาจใช้การฝึกพูดมาเรียนซดเซย สอนการฟังโดยการใช้เครื่องช่วยฟังและสอนให้เด็กหูตึงอ่านริมฝีปาก
2. หลักสูตรของเด็กตาบอด ใช้หลักสูตรเด็กปกติ ยกเว้นวิชาคัดลายมือและวาดเขียน โดยเรียนวิชาการปั้นและดนตรีแทน
3. หลักสูตรของเด็กพิการแขน ขา ลำตัว ใช้หลักสูตรเด็กปกติ ยกเว้นวิชาลูกเสือ พลศึกษา โดยเรียนวิชาการประดิษฐ์หรืองานการฝีมือแทน
4. หลักสูตรของเด็กปัญญาอ่อน เด็กปัญญาอ่อนไม่สามารถเรียนวิชาการต่าง ๆ ได้เท่ากับเด็กปกติ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องจัดหลักสูตรให้เป็นพิเศษ โดยเฉพาะหลักสูตรสำหรับเด็กปัญญาอ่อนจึงไม่เน้นการเรียนด้านวิชาการ แต่เน้นวิชาศิลปศึกษา หัตถศึกษาและพลศึกษา นอกจากนี้ยังเน้นด้านการฝึกอาชีพ เพื่อให้เด็กปัญญาอ่อนสามารถมีงานทำพอที่จะช่วยเหลือตนเองได้มากที่สุดและไม่เป็นภาระของครอบครัวตลอดจนสังคมมากนัก

2.2 การประเมินผลการเรียนเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่เรียนร่วมกับเด็กปกติ การวัดผลเด็กที่มีความต้องการพิเศษแตกต่างไปจากการวัดผลเด็กปกติเพราะเด็กที่มีความต้องการ

พิเศษมีความต้องการและความสามารถแตกต่างกัน ดังนั้นการวัดผลการเรียนเด็กที่มีความต้องการพิเศษควรดำเนินการ ดังนี้

ศูนย์พัฒนาศึกษาแห่งชาติของประเทศไทย (2529 : 57) การวัดผลต้องดำเนินการ

1. การวัดผลปลายภาคเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 3 และ 5 ครูผู้สอนมีหน้าที่เป็นผู้วัดผลจากที่สอนไป ซึ่งในกรณีของเด็กพิเศษ ผู้บริหารควรให้ความร่วมมือ เพื่อให้การวัดผลเป็นไปได้ตามความเหมาะสมและตามอัตรภาพความสามารถของเด็กพิการแต่ละประเภท

2. การวัดผลปลายปีในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 4 เป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะกำหนดวิธีวัดผล จึงควรให้ครูผู้สอนเด็กพิการทุกคนได้มีโอกาสร่วมออกข้อสอบและวัดผลให้เป็นไปตามจุดประสงค์ทางการเรียนการสอนและเหมาะสมกับอัตรภาพความสามารถของเด็กพิการแต่ละประเภท

3. การวัดผลชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้ดำเนินการระเบียบที่กรมวิชาการวางไว้อาจยกเว้นบางวิชา เช่น เด็กที่หูหนวกไม่ต้องสอบข้อเขียนตามคำบอก เด็กตาบอดไม่ต้องสอบวาดภาพระบายสี

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 : 41-43) การวัดและประเมินผลสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษดำเนินการได้ ดังนี้

1. กำหนดลำดับขั้นของทักษะ ครูอาจจำเป็นต้องกำหนดทักษะทางการเรียนของเด็กเป็นขั้นย่อย ๆ และสอนให้เด็กมีทักษะตามขั้นย่อย ๆ ดังกล่าว แล้ววัดผลด้วยวิธีการทดสอบด้วยวิธีที่หลากหลายเมื่อเห็นว่าเด็กมีทักษะตามขั้นย่อย ๆ เหล่านั้นแล้ว ให้ถือว่าเด็กสอบผ่าน

2. ไม่เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์กับเด็กอื่น เด็กที่มีความต้องการพิเศษ แต่ละคนมีหลักสูตรของตนเอง แต่ละคนเรียนไม่เหมือนกัน ความก้าวหน้าในการเรียนของแต่ละคนไม่เหมือนกัน ต่างคนต่างเรียน ต่างคนต่างก้าวหน้า จึงไม่ควรนำผลการเรียนของเด็กมาเปรียบเทียบกับเด็กปกติหรือใช้เกณฑ์เดียวกับเด็กปกติ ควรเปรียบเทียบผลการเรียนของเด็กว่าเด็กมีความก้าวหน้าเพิ่มขึ้นเพียงใด

3. การให้เกรด ระบบการศึกษาของไทยมีระบบการวัดผลค่อนข้างเคร่งครัดและไม่ยืดหยุ่น เน้นความสำคัญของตัวเลขมากเกินไป ซึ่งบางครั้งตัวเลข 4 3 2 1 และ 0 อาจไม่มีความหมายหรือมีความหมายแต่ไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ครูอาจคิดค้นหา

วิธีการประเมินผลและให้เกรดใหม่ให้เหมาะสม อาจประเมินจากพฤติกรรมหลาย ๆ อย่าง เช่น จากความก้าวหน้าด้านทักษะ จากความพยายาม จากผลสัมฤทธิ์ทั้ง 3 อย่าง รวมกันเข้าเป็นเกรด

4. ครูร่วมกันให้เกรด ในกรณีเด็กเรียนร่วมเต็มเวลากับเด็กปกติและเด็กได้รับการสอนเพิ่มเติมจากครูการศึกษาพิเศษ เกรดที่เด็กจะได้รับไม่ควรมาจากครูคนเดียว เพราะมีครูหลายคนสอน ครูที่สอนจึงควรมีบทบาทเท่า ๆ กันในการให้เกรด

5. ให้เกรดจากคะแนนรวม การให้เกรดควรจำแนกคะแนนออกเป็นกิจกรรมย่อยต่าง ๆ กัน เนื่องจากเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีข้อจำกัดหลายด้าน จึงจำเป็นต้องให้เกรดจากกิจกรรมหลาย ๆ ด้าน เช่น จากการสอบปลายภาค จากการสอบย่อย จากการร่วมกิจกรรม จากการนำเสนอโครงการและจากการมาเรียน

ในกรณีให้เด็กทำข้อสอบไม่ว่าจะเป็นข้อสอบย่อย ข้อสอบกลางภาคหรือข้อสอบปลายภาค ครูควรใช้วิธีการยืดหยุ่นในการทดสอบอาจใช้วิธีการ ดังนี้

1. ให้เด็กสอบปากเปล่าโดยครูเป็นผู้อ่านข้อสอบให้เด็กฟัง แล้วให้เด็กตอบด้วยวาจา หากเด็กไม่เข้าใจความหมายบางคำครูอาจอธิบายให้ฟัง
2. ให้เด็กทำข้อสอบโดยไม่จำกัดเวลาและไม่จำเป็นต้องนั่งสอบในห้องเดียวกับเด็กปกติ เด็กอาจสอบในห้องเสริมวิชาการ โดยมีครูเสริมวิชาการเป็นผู้ควบคุมดูแล
3. ให้เด็กตอบโดยการบันทึกเสียง เด็กบางคนมีปัญหาในการเขียน ครูอาจให้เด็กสอบปากเปล่าโดยบันทึกคำตอบลงในเทป แล้วครูนำมาเปิดฟัง จะทำให้เด็กทำข้อสอบทันเวลา
4. กำหนดเกณฑ์ในการทำข้อสอบใหม่ ปรับปรุงวิธีการให้คะแนนด้วยการนับจำนวนข้อที่เด็กทำเสร็จในเวลาที่กำหนดหรือในเวลาที่ยืดเพิ่ม อาจช่วยให้เด็กมีคะแนนสูงขึ้น และผ่านการประเมินได้

ผดุง อารยะวิญญู (2542 : 226 – 228) กล่าวถึง การจัดการเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ ควรมีบริการด้านอื่นควบคู่ไปกับการบริการทางการศึกษาด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการเรียนร่วมแบบชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ บริการที่เกี่ยวข้องที่ควรจัดให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้แก่บริการต่อไปนี้

1. การแก้ไขการพูด มีความจำเป็นสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เด็กปัญญาอ่อน เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย และเด็กที่มีความบกพร่องทางการพูดอื่น ๆ

2. บริการแนะแนว เป็นบริการที่ช่วยเหลือเด็กในการปรับตัวและการแก้ปัญหาต่าง ๆ ทางด้านอารมณ์และสังคมของเด็ก เพื่อให้เด็กปรับตัวได้ดีขึ้น จำเป็นสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกประเภท

3. บริการทางด้านจิตวิทยาเป็นบริการในด้านการปรับพฤติกรรมของเด็กจำเป็นสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม เด็กปัญญาอ่อนหรือเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทอื่นที่มีปัญหาทางพฤติกรรมร่วม

4. กายภาพบำบัด จำเป็นสำหรับเด็กที่มีปัญหาในการเคลื่อนไหว เช่น เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย เด็กปัญญาอ่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญญาอ่อนระดับปานกลางและรุนแรง หรือเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทอื่นที่มีปัญหาในการเคลื่อนไหว กายภาพบำบัดเป็นการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ และข้อต่อเพื่อให้เด็กสามารถทรงตัวและเคลื่อนไหวได้ดีขึ้น

5. กิจกรรมบำบัดเป็นการแก้ไขลักษณะท่าทางและฝึกการใช้มือและนิ้วมือ เพื่อให้เด็กสามารถประกอบกิจวัตรประจำวันได้ จำเป็นสำหรับเด็กปัญญาอ่อนที่มีความบกพร่องทางร่างกายบางคน เด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทอื่นที่มีปัญหาในการใช้มือและนิ้วมือ

3. ด้านอาคารสถานที่

ผดุง อารยะวิญญู (2542 : 226 – 228) กล่าวถึง การดำเนินงานการจัดการเรียนร่วมด้านอาคารสถานที่ไว้ดังนี้

1. สำหรับการเรียนร่วมเต็มเวลา การเรียนร่วมในลักษณะนี้จัดสำหรับเด็กที่มีความพร้อมใกล้เคียงกับเด็กปกติ จึงไม่จำเป็นต้องเตรียมอาคารสถานที่พิเศษเพราะใช้ห้องปกติถ้าเป็นไปได้ ห้องเรียนสำหรับเรียนร่วมควรอยู่ชั้นล่างอาคาร ทั้งนี้เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีเด็กที่มีความบกพร่องทางสายตาเรียนร่วม แต่ถ้าหากมีเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายเรียนร่วมควรพิจารณาพื้นที่ห้องเรียนและบริเวณรอบ ๆ กล่าวคือพื้นที่ห้องควรราบเรียบเพื่อความสะดวกในการใช้รถเข็น หรือการเคลื่อนที่โดยใช้ไม้ค้ำ หรือน้ำควรได้รับการปรับปรุงแก้ไข โดยจัดหาที่ปัสสาวะและที่ถ่ายอุจจาระที่เหมาะสมกับเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย

2. สำหรับชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ การเรียนร่วมในลักษณะนี้จัดสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องมากกว่ากลุ่มเรียนร่วมเต็มเวลาเด็กเหล่านี้ไม่สามารถเรียนร่วมในชั้นปกติได้ จึงจัดไว้ในห้องพิเศษการเตรียมอาคารสถานที่ควรมีลักษณะเดียวกับกลุ่มเรียนร่วมเต็มเวลาและ

ควรเตรียมห้องพิเศษ ได้แก่ ห้องแก้ไขการพูด ห้องกายภาพบำบัด กิจกรรมบำบัด ห้องเสริมวิชาการ เป็นต้น ในการจัดการเรียนร่วมเต็มเวลา ทางโรงเรียนอาจไม่ต้องเตรียมอุปกรณ์และเครื่องมือมากนัก เพราะเด็กมีความพร้อมใกล้เคียงกับเด็กปกติ เครื่องมือส่วนใหญ่เป็นเครื่องมือส่วนตัวสำหรับเด็ก เช่น เครื่องช่วยฟัง (สำหรับเด็กหูตึง) เครื่องบันทึกเสียงขนาดเล็ก (สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสายตา) เป็นต้น แต่ถ้าเป็นการจัดชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ ทางโรงเรียนจำเป็นต้องเตรียมเครื่องมือและอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับเด็ก อาจแยกกล่าวตามประเภทของความบกพร่อง ดังนี้

1. สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสายตา เครื่องมืออุปกรณ์ที่ทางโรงเรียนควรจัดหาอาจได้แก่

- 1.1 ดินสอพิเศษสำหรับเด็กตาบอด (stylus) และแผ่นรองเขียน (slate)
- 1.2 กระดาษวาดกราฟ
- 1.3 เครื่องพิมพ์ดีดเบรลล์ (braille)
- 1.4 ไม้เท้าสำหรับฝึก
- 1.5 แวนชยาย

นอกจากนี้ยังมีอุปกรณ์ด้านการเรียนการสอน เช่น เครื่องมือด้านเรขาคณิต ลูกคิด อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับอักษรเบรลล์ หนังสือที่มีตัวอักษรขนาดใหญ่ อักษรนูน เป็นต้น

2. เด็กที่มีความบกพร่องด้านร่างกาย ทางโรงเรียนควรเตรียมเครื่องมือและอุปกรณ์ที่จำเป็นดังนี้

- 2.1 โตะเว้า
- 2.2 เก้าอี้เลื่อน
- 2.3 ไม้ค้ำยัน (นักเรียนอาจจัดเตรียมมาเอง)
- 2.4 ไม้เท้า (นักเรียนอาจจัดเตรียมมาเอง)
- 2.5 ดินสอขนาดใหญ่
- 2.6 ที่เปิดหน้าหนังสือ
- 2.7 เครื่องช่วยเดิน

อุปกรณ์อื่น ๆ ที่ทางโรงเรียนเห็นว่ามีความจำเป็น ตลอดจนอุปกรณ์ด้านการเรียนการสอน

3. เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ทางโรงเรียนควรจัดเตรียมอุปกรณ์และเครื่องมือที่จำเป็น ดังนี้

- 3.1 เครื่องช่วยฟัง (เด็กอาจจัดหาตนเอง)
 - 3.2 กระจกเงาขนาดใหญ่ ควรเป็นประเภทมีขาตั้งหรือเคลื่อนย้ายได้สะดวก
 - 3.3 เครื่องขยายเสียง อาจเป็นแบบลูป (loop) หรือแบบ F.M. ก็ได้
 - 3.4 เครื่องมือในการบันทึกเสียงเพื่อแก้ไขการพูดโดยเฉพาะ เช่น Phonic mirror, Nasal indicator, S-indicator เป็นต้น
 - 3.5 เครื่องดนตรีประกอบจังหวะ เช่น กลอง ฉิ่ง ฉาบ
 - 3.6 เครื่องมือและอุปกรณ์อื่น ๆ ที่ทางโรงเรียนเห็นว่าจำเป็น
4. เด็กปัญญาอ่อน เด็กปัญญาอ่อนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาอาจใช้เครื่องมือและอุปกรณ์เดียวกันกับเด็กปกติ แต่ควรจัดหาให้เพียงพอและมีความแข็งแรงคงทน เนื่องจากครูต้องใช้อุปกรณ์บ่อย ๆ ส่วนเด็กปัญญาอ่อนที่มีระดับสติปัญญาค่ำมาก ควรมีอุปกรณ์และเครื่องมือ ดังนี้
- 4.1 เตียง ควรมีทั้งเตียงตรงปกติ และเตียงลาดเอียงขึ้นอยู่กับความต้องการใช้
 - 4.2 เปด สำหรับเคลื่อนย้ายเด็ก
 - 4.3 เตียงออกกำลังกาย
 - 4.4 ไม้กระดานฝึกการทรงตัว
 - 4.5 อุปกรณ์ที่จำเป็นอื่น ๆ
5. เด็กที่มีความบกพร่องด้านอื่น เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม ใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ร่วมกับเด็กปกติ แต่เมื่อเด็กต้องการการบำบัดทางจิตวิทยา คนตรีบำบัดหรือบำบัดโดยการ เล่น ทางโรงเรียนควรเตรียมอุปกรณ์และเครื่องมือเฉพาะเหล่านี้ด้วย โดยขอคำแนะนำจากนักจิตวิทยาและนักบำบัดโดยตรงในการจัดเตรียมอุปกรณ์ ส่วนเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ อาจใช้เครื่องมือร่วมกับเด็กปกติได้ส่วนเครื่องมือ ที่ใช้ในการบำบัดรักษาเฉพาะนั้น ควรรับคำแนะนำจากนักจิตวิทยาและนักบำบัดโดยตรง

4. ด้านงบประมาณ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 : 19 – 20)
การดำเนินงานด้านงบประมาณ เป็นการดำเนินงานเกี่ยวกับการรับ-จ่ายเงิน มีดังนี้

1. เงินงบประมาณ หมายถึง เงินที่ทางราชการจัดสรรให้เพื่อใช้ในการดำเนินงานตามโครงการเรียนร่วม ซึ่งมีจำกัดและไม่เพียงพอแก่การดำเนินงาน

2. เงินนอกงบประมาณ หมายถึง เงินที่มีผู้มีจิตศรัทธาบริจาคให้ เป็นเงินนอกเหนือจากงบประมาณที่ได้รับ

3. งบประมาณที่โรงเรียนได้รับ ใช้จ่ายเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

3.1 การจัดหาสื่อการเรียนการสอนสำหรับการเรียนร่วม

3.2 การวัดผลประเมินผล

3.3 การจัดกิจกรรมสำหรับการเรียน

3.4 การให้ครูไปประชุมอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้

3.5 การประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีทัศนคติที่ดีต่อ

การเรียนร่วม

5. ด้านการประสานงาน

การเรียนร่วมอาจไม่ประสบความสำเร็จหากไม่ได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นควรให้ข้อมูลที่จำเป็นแก่ทุกฝ่าย ตลอดจนการประชาสัมพันธ์ให้ทุกคนเข้าใจเหมือนกันในการเรียนร่วมจะทำให้งานดำเนินไปด้วยดีและประสบความสำเร็จในที่สุด บุคคลที่เกี่ยวข้องที่ควรได้รับความร่วมมือ ได้แก่ บุคคลหรือกลุ่มบุคคลต่อไปนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียนหรืออาจารย์ใหญ่หรือครูใหญ่และผู้ช่วยทั้งหลายจะต้องเห็นด้วยกับโครงการเรียนร่วม เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนมีภาระการรับผิดชอบกว้างขวาง อาจไม่เข้าใจถึงลักษณะและความต้องการของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จึงเป็นหน้าที่ของครูการศึกษาพิเศษ และผู้บริหารระดับสูงที่จะต้องให้ข้อมูล ตลอดจนจัดการอบรมเพื่อให้ผู้บริหารเข้าใจ หากผู้บริหารโรงเรียนให้การสนับสนุนเต็มที่ โครงการเรียนร่วมอาจประสบความสำเร็จไปแล้วครึ่งหนึ่งแต่หากผู้บริหารโรงเรียนไม่สนับสนุนและไม่เห็นด้วยกับโครงการเรียนร่วมก็ไม่ควรจัดบริการเรียนร่วมในโรงเรียนนั้น

2. ครูที่สอนเด็กปกติ ครูปกติควรรู้วิธีปฏิบัติต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ก่อนเริ่มโครงการเรียนร่วม ควรมีการประชุมครูทุกคนให้ทราบ นอกจากครูแล้ว บุคลากรทุกคนในโรงเรียนควรทราบเกี่ยวกับโครงการเรียนร่วม และทุกคนควรทราบว่าปฏิบัติต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนอย่างไร สิ่งใดควรทำ สิ่งใดไม่ควรทำ ครูที่สอนเด็กเรียนร่วมนอกจากจะทราบวิธีปฏิบัติต่อเด็กโดยทั่วไปแล้วยังควรรู้วิธีสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษด้วย

3. นักเรียนปกติ ก่อนเริ่มโครงการเรียนร่วม ควรมีการประชุมนักเรียน เพื่อชี้แจงให้เข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียน สิ่งใดควรทำ สิ่งใด

ไม่ควรทำ ตลอดจนมีมาตรการในการให้รางวัล และการลงโทษนักเรียนที่ปฏิบัติไม่ดีต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษด้วย เด็กที่เรียนห้องเดียวกันกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษควรได้รับการเน้นเกี่ยวกับเรื่องนี้ให้มาก ความเข้าใจที่ถูกต้อง ต่อเด็กเรียนร่วมจะช่วยให้เด็กปกติปรับทัศนคติที่เหมาะสมต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

4. เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ก่อนส่งเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติ ครูควรให้ความรู้แก่เด็กเหล่านี้เสียก่อน เกี่ยวกับการปฏิบัติตนในชั้นเรียนร่วม สิ่งน่าคาดหวังว่าจะได้รับจากเพื่อนและครูปกติในชั้นเรียนร่วม ทั้งนี้เพื่อป้องกันความผิดหวังหรือความไม่เข้าใจกันที่อาจเกิดขึ้นในชั้นเรียนร่วม เด็กที่จะเข้าเรียนร่วมในชั้นปกติควรมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนร่วม

5. ผู้ปกครอง ทางโรงเรียนควรให้ความรู้และข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับการเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ เช่น ประโยชน์ที่เด็กได้รับจากการเรียนร่วม วิธีเรียนร่วม ปรัชญาของการศึกษาพิเศษและการเรียนร่วม วิธีปฏิบัติต่อเด็กที่บ้าน ลักษณะของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ แนวทางการอบรมเลี้ยงดูที่ถูกต้อง เป็นต้น การเรียนร่วมอาจประสบผลสำเร็จได้ดี ควรได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครอง และผู้ปกครองควรมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนร่วม

พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534

ความเคลื่อนไหวของพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2519 ภายหลังจากคณะรัฐบาลได้แต่งตั้งคณะกรรมการสงเคราะห์และฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการขึ้น คณะกรรมการชุดนี้ได้แต่งตั้งคณะกรรมการสาขาต่างๆ ขึ้น 4 สาขา มีหน้าที่พิจารณาเสนอแนะ กำหนดนโยบาย ปรับปรุงแผนการสงเคราะห์และฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการจนกระทั่งปี พ.ศ. 2534 จึงมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการในราชกิจจานุเบกษาฉบับพิเศษ เล่มที่ 108 ตอนที่ 205 วันที่ 25 พฤศจิกายน 2534 มีสาระสำคัญดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ. ม.ป.ป. : 1-6)

มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้

“คนพิการ” หมายถึง คนที่มีความผิดปกติหรือบกพร่องทางร่างกาย ทางสติปัญญาหรือทางจิตใจ ตามประเภทและหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวง

6. วางระเบียบ ข้อบังคับและข้อกำหนดต่าง ๆ ภายในขอบเขตการดำเนินงาน เกี่ยวกับการสงเคราะห์ การพัฒนาและการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ เพื่อให้เป็นไปตาม พระราชบัญญัตินี้

7. ปฏิบัติงานอื่น ๆ ตามที่รัฐมนตรีมอบหมาย

มาตรา 12 ให้จัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการขึ้นใน กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย มีอำนาจหน้าที่ในการสงเคราะห์ การพัฒนา และ การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ และมีอำนาจ ดังนี้

1. ประสานงานและร่วมมือกับส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐและเอกชนที่ เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ ในการดำเนินงานเกี่ยวกับการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการและ ในการให้คนพิการได้รับการสงเคราะห์ตามมาตรา 15
 2. รวบรวมและเก็บข้อมูลเกี่ยวกับคนพิการ เพื่อประโยชน์ในการป้องกันความ พิการ การรักษาและการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ
 3. จัดทำแผนงานเกี่ยวกับการป้องกันความพิการ การรักษาและการฟื้นฟู สมรรถภาพคนพิการ เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการ
 4. ริเริ่มและเร่งรัดให้มีการส่งเสริมกิจกรรมของคนพิการ
 5. จัดให้มีการฝึกอบรมผู้ซึ่งทำงานเกี่ยวกับการสงเคราะห์ การพัฒนา และการ ฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ โดยร่วมมือกับส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐและเอกชนที่ เกี่ยวข้อง
 6. ส่งเสริมอาชีพและจัดหางานให้แก่คนพิการซึ่งได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพ แล้ว
 7. เป็นศูนย์กลางในการเผยแพร่วิชาการและประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับคนพิการ
 8. รวบรวมผลการวิเคราะห์วิจัย ดำเนินการติดตามและประเมินผลการ ปฏิบัติงานตามนโยบาย แผนงานการสงเคราะห์ การพัฒนา และการฟื้นฟูสมรรถภาพคน พิการของส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง แล้วรายงานให้คณะกรรมการ ทราบ
 9. ปฏิบัติงานตามมติของคณะกรรมการหรือตามที่คณะกรรมการมอบหมาย
- มาตรา 13 ให้สำนักงานคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการตามมาตรา 12 เป็นสำนัก ทะเบียนกลางสำหรับคนพิการในกรุงเทพมหานครและในจังหวัดอื่น โดยมีหัวหน้าสำนักงาน คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการเป็นนายทะเบียนกลาง และให้ที่ทำการ

ประชาสงเคราะห์จังหวัดทุกจังหวัด เป็นสำนักงานทะเบียนสำหรับคนพิการในจังหวัดของตน โดยมีประชาสงเคราะห์จังหวัด เป็นนายทะเบียน

มาตรา 15 คนพิการที่ได้จดทะเบียนตามมาตรา 14 ให้ได้รับการสงเคราะห์ การพัฒนา และการฟื้นฟูสมรรถภาพ ดังต่อไปนี้

1. บริการฟื้นฟูสมรรถภาพ โดยวิธีการทางการแพทย์และค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ค่าอุปกรณ์เพื่อปรับสภาพทางร่างกาย ทางสติปัญญา ทางจิตใจหรือเสริมสร้างสมรรถภาพให้ดีขึ้นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง
2. การศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาภาคบังคับหรือการศึกษาสายอาชีพ หรืออุดมศึกษา ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งให้ได้รับโดยการจัดเป็นสถานศึกษาเฉพาะ หรือจัดรวมในสถานศึกษาธรรมดาก็ได้ โดยให้ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการให้การสนับสนุนตามความเหมาะสม
3. คำชี้แจงแนะนำและปรึกษาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ และการฝึกอาชีพที่เหมาะสมกับสภาพของร่างกายและสมรรถภาพที่มีอยู่ เพื่อให้สามารถประกอบอาชีพได้
4. การยอมรับและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมและสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับคนพิการ
5. บริการจากรัฐในการเป็นคดีความและในการติดต่อกับทางราชการ

มาตรา 17 เพื่อเป็นการคุ้มครองและสงเคราะห์คนพิการ ให้รัฐมนตรีมีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนด

1. ลักษณะอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ หรือบริการสาธารณะอื่นที่ต้องมีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกโดยตรงแก่คนพิการ
2. ให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการเอกชน รับคนพิการเข้าทำงานตามลักษณะของงานในอัตราส่วนที่เหมาะสมกับลูกจ้างอื่น ในกรณีที่นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการ ประสงค์จะไม่รับคนพิการเข้าทำงานตามสัดส่วนที่กำหนด จะขอเงินเข้ากองทุนตาม

มาตรา 16 ตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง แทนการรับคนพิการเข้าทำงานก็ได้

มาตรา 18 เจ้าของอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ หรือบริการสาธารณะอื่นๆ ซึ่งได้จัดอุปกรณ์ที่อำนวยความสะดวกโดยตรงแก่คนพิการตามมาตรา 17 (1) มีสิทธิหักเงินค่าใช้จ่ายเป็นสองเท่าของเงินที่เสียไปเพื่อการนั้นออกจากเงินรายได้สุทธิหรือกำไรสุทธิของปีที่ค่าใช้จ่ายนั้นเกิดขึ้น แล้วแต่กรณีตามประมวลรัษฎากรนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการ

ของเอกชน ซึ่งรับคนพิการเข้าทำงานตามมาตรา 17(2) มีสิทธินำเงินค่าจ้างที่จ่ายให้แก่คนพิการมาหักเป็นค่าใช้จ่ายตามประมวลรัษฎากรได้เป็นสองเท่าของที่จ่ายจริง

สิทธิเด็ก

คณะกรรมการเฉพาะกิจเรื่องเด็ก และคนอื่น ๆ (2534 : 40-46) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก รัฐภาคีของอนุสัญญานี้พิจารณา เห็นว่า ตามหลักการที่ประกาศในกฎบัตรสหประชาชาตินั้น การยอมรับให้เกียรติภูมิที่มีศักดิ์และสิทธิเท่าเทียมกัน ไม่อาจเพิกถอนได้ของมนุษย์ทุกคนและตระหนักว่า ทุกคนมีสิทธิเสรีภาพโดยไม่มีการแบ่งแยกกีดกันใด ๆ ไม่ว่าจะทางเผ่าพันธุ์ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา สาระสำคัญของสิทธิเด็ก มีดังนี้

มาตรา 19 ข้อ 1 รัฐภาคีจะให้มาตรการต่าง ๆ ที่เหมาะสมทางด้านกฎหมาย สังคม และการศึกษา เพื่อป้องกันไม่ให้เด็กตกเป็นเหยื่อไม่ว่าในรูปแบบใด ๆ ของความรุนแรงทางร่างกายและจิตใจ การกระทำที่ละเลยหรือประมาท การปฏิบัติที่ไม่ดีหรือเอาเปรียบ

มาตรา 23 ข้อ 1 ประเภทภาคีตระหนักว่า เด็กที่พิการทางร่างกายหรือจิตใจควรจะได้รับสิ่งต่าง ๆ ในชีวิตที่ตีพอสมควรอย่างเต็มที่ ภายใต้สิ่งแวดล้อมที่จะให้เขามีเกียรติภูมิที่ส่งเสริมความเชื่อมั่นพึ่งพาตนเองและช่วยให้เขามีส่วนร่วมอย่างจริงจังในสังคม

มาตรา 28 ข้อ 1 รัฐ ภาคีตระหนักในสิทธิของเด็กที่จะได้รับการศึกษาภาคบังคับ โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายสำหรับเด็กทุกคน

สาระสำคัญในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก มุ่งคุ้มครองสิทธิเด็กอย่างกว้าง ๆ 4 ประการ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2542 : คำนำ) คือ

1. สิทธิในการมีชีวิตรอด
2. สิทธิในการได้รับการพัฒนา
3. สิทธิในการได้รับการปกป้องจากการทำร้ายและเอาเปรียบ
4. สิทธิในการมีส่วนร่วมตัดสินใจในชีวิตของตนเอง

จิตวิทยาของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 22-24) พัฒนาการของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีลักษณะ ดังนี้

1. เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีความต้องการพื้นฐานเหมือนเด็กปกติทุกคน คืออยากให้อะไร ๆ รักและเข้าใจ อยากเก่ง อยากเป็นเหมือนเด็กอื่น ต้องได้รับอาหารที่เหมาะสม แต่งกายด้วยเสื้อผ้าสะอาด ใ้ได้ออกกำลังกาย มีที่อยู่อาศัยที่สะอาดและถูกสุขลักษณะ ควรได้รับการฝึกฝนให้เป็นผู้ที่มีจิตใจดี มีมารยาท สามารถเข้ากับคนอื่นได้ตามอัธยาศัย

2. เด็กที่มีความต้องการพิเศษในวัยต้น ๆ ของชีวิตพัฒนาได้และพัฒนาไปตามขั้นตอน เช่นเดียวกับเด็กปกติ เพียงแต่ในบางด้านจะพัฒนาได้ช้ากว่าหรือเร็วกว่า และต้องได้รับการช่วยเหลือเพิ่มจากการส่งเสริมเด็กทั่วไป

3. ความบกพร่องของเด็กบางประเภท อาจเปลี่ยนแปลงมากขึ้นหรือน้อยลงได้ โดยเฉพาะในช่วงหนึ่งปีแรกของชีวิต การสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษวัยนี้จึงสำคัญมาก

4. เด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคนไม่เหมือนกัน แม้จะบกพร่องประเภทเดียวกัน แต่ระดับความบกพร่องอาจไม่เท่ากัน

การปรับพฤติกรรมเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จะมีลักษณะ ดังนี้

1. เป็นวิธีการปรับปรุง ส่งเสริม เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็ก จากพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ หรือสร้างพฤติกรรมใหม่ที่พึงประสงค์ เพื่อประโยชน์ในการเรียนรู้ของเด็ก
2. มีรากฐานจากทฤษฎีทางจิตวิทยาที่เชื่อว่า พฤติกรรมส่วนใหญ่ของมนุษย์เกิดจากการเรียนรู้ ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงและควบคุมได้
3. วิธีที่ใช้ในการปรับพฤติกรรมมีมากมาย เช่น การให้แรงเสริม การหยุดยั้ง การสะสมหรือรางวัลหรือคะแนน การงดให้รางวัลในช่วงเวลาจำกัด การงดให้รางวัลการทาสัญญาของเด็ก การลงโทษ การหล่อหลอมพฤติกรรมและการเป็นแบบอย่างที่ดี

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

เทียมใจ พิมพ์วงศ์ (2541 : 64) ได้ทำการศึกษาวิจัยทักษะทางสังคมของเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมเรียนร่วมกับเด็กปกติ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนโดยวิธีการเรียนแบบสหร่วมใจ ผลการวิจัยพบว่า เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมเรียนร่วมกับเด็กปกติที่ได้รับการสอนโดยวิธีการเรียนแบบสหร่วมใจ มีทักษะทางสังคมสูงขึ้น เนื่องจากวิธีการเรียนแบบสหร่วมใจเป็นการทำงานกลุ่ม ซึ่งเด็กแต่ละคนหรือสมาชิกกลุ่มจะต้องทำกิจกรรม

ร่วมกันตามบทบาทหน้าที่ของตน เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของกลุ่ม จึงทำให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กันตลอดเวลาที่ทำกิจกรรม เป็นผลทำให้เด็กมีทักษะทางสังคมเพิ่มขึ้น

ประภาพร เต็กศิริ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาระดับปัญหาการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยโสธร ปีการศึกษา 2541 ของข้าราชการครู จำนวน 212 คน ประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าเกี่ยวกับปัญหาการจัดการเรียนร่วม 4 ด้าน คือ ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา พบว่า

1. ข้าราชการครูโดยส่วนรวมและจำแนกตามสถานภาพ มีปัญหาการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนประถมศึกษาโดยรวมและรายด้าน 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นครูผู้สอนมีปัญหาด้านการวัดและประเมินผลอยู่ในระดับมาก โดยมีปัญหาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากหรือปานกลาง และมีค่าเฉลี่ยสูงสุดในแต่ละด้าน คือ การกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรในโครงการเรียนร่วมมีความไม่เหมาะสม ไม่มีการเสริมแรงบวกและสร้างความมั่นใจในตนเองให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ครูผู้สอนมีความรู้และประสบการณ์ในการใช้สื่อสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษน้อยและไม่มีการประเมินผลเพื่อปรับปรุงแก้ไขแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล

2. ข้าราชการครูได้เสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหา คือ ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ หลักสูตรควรจะมีการปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการของเด็กแต่ละประเภท ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ควรมีการจัดการอบรมเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเด็กพิเศษให้กับครูทุกคนที่อยู่ในโรงเรียน โครงการเรียนร่วม ด้านสื่อการเรียนการสอนควรมีงบประมาณในการจัดทำสื่อให้เพียงพอ ด้านการวัดและประเมินผลควรมีเกณฑ์การประเมินผลที่ชัดเจน

ส่องแสง สารบรรณ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการจัดการศึกษาพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี ของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีสถานภาพการอบรมและสอนในโรงเรียนขนาดต่างกัน ปีการศึกษา 2542 จำนวน 258 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า ซึ่งถามครอบคลุมเนื้อหา 5 ด้าน คือ การบริหาร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านอาคารสถานที่ ด้านงบประมาณ และด้านการ

ประสานงาน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐาน ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า

1. ครูโดยส่วนรวมและจำแนกตามสถานภาพการอบรมและขนาดโรงเรียนมี ปัญหาการจัดการศึกษาพิเศษ โดยภาพรวมและเป็นรายด้าน 3 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง และมีปัญหาอีก 2 ด้าน คือ ด้านงบประมาณและด้านอาคารสถานที่ อยู่ในระดับมาก ยกเว้นครู ในโรงเรียนขนาดเล็ก มีปัญหาโดยภาพรวมและเป็นรายด้าน 3 ด้าน คือ ด้านอาคารสถานที่ และด้านการประสานงาน อยู่ในระดับมาก และมีปัญหาอีก 2 ด้านที่เหลืออยู่ในระดับปานกลาง

2. ครูที่สอนในโรงเรียนต่างกัน มีปัญหาในการจัดการศึกษาพิเศษ โดยภาพรวม และเป็นรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ครูที่มีสถานภาพการอบรมการจัดการศึกษาพิเศษต่างกัน มีปัญหาการจัดการศึกษาพิเศษ โดยภาพรวมและเป็นรายด้านไม่แตกต่างกัน แต่ครูที่ไม่ผ่านการอบรมมีปัญหา ด้านการจัดการเรียนการสอนมากกว่าครูที่ผ่านการอบรมและไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างขนาด โรงเรียนและสถานภาพการอบรมต่อการมีปัญหาการจัดการศึกษาพิเศษ โดยภาพรวมและเป็น รายด้าน

อำนาจ ชนชนะชัย (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนการศึกษาพิเศษ กองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ ตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนสังกัดกองการศึกษาพิเศษ พ.ศ. 2540 กรมสามัญศึกษา รวม 6 ด้าน คือ ด้านการกำหนดหน้าที่รับผิดชอบ ด้านการจัดกลุ่มการเรียน ด้านจัดตารางสอนด้านการจัดครูสอนแทนและด้านการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินงานทางวิชาการ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้ปฏิบัติการ สอน จำนวน 113 คน ในโรงเรียนการศึกษาพิเศษภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เครื่องมือที่ใช้ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 60 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบ สมมติฐานจากการศึกษาค้นคว้าพบว่า

1. ผู้บริหารและครูผู้ปฏิบัติการสอน มีปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน ศึกษาพิเศษ กองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยรวมและเป็น รายด้าน 5 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง มีปัญหาเฉพาะด้านการจัดครูสอนแทนอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามสภาพของกลุ่มตัวอย่างพบว่า

1.1 ผู้บริหารมีปัญหาโดยรวมและ 5 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับปัญหาจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาค่า ได้แก่ ด้านการจัดครูสอนแทน ด้านการจัดตารางสอนด้านการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินงานวิชาการ ด้านการจัดกลุ่มการเรียนรู้ และด้านการจัดครูเข้าสอนตามตาราง ส่วนด้านการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย

1.2 ครูปฏิบัติการสอนมีปัญหาโดยรวมและ 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง และมีปัญหารายด้านอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงไปหาค่า คือ ด้านการจัดครูสอนแทนและด้านการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารงาน

2. ครูผู้ปฏิบัติการสอน มีปัญหาการบริหารงานวิชาการโดยรวมและรายด้าน 4 ด้าน คือ ด้านการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ ด้านการจัดครูเข้าสอนตามตาราง ด้านการจัดครูสอนแทนและด้านการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินงานทางวิชาการมากกว่าผู้บริหารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการสอน ได้เสนอแนะวิธีแก้ไขปัญหการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนศึกษาพิเศษ กองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังนี้ ด้านการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ ควรแบ่งงานให้กระจายและเหมาะสม ควรจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานและพัฒนางานบุคลากรอยู่เสมอ ด้านการจัดกลุ่มการเรียนรู้ ควรจัดทำหลักสูตรเด็กพิการแต่ละประเภทเป็นงานอาชีพ จัดรวมกลุ่มพิการใกล้เคียงและจัดอัตราส่วนครูต่อนักเรียนต่อห้องให้เหมาะสม ด้านการจัดตารางสอน บุคลากรมีน้อยควรยุบห้องเรียน เพิ่มการนิเทศและจัดให้สอนระดับเดียว ด้านการจัดครูเข้าสอนตามตาราง ควรจัดให้ตรงสาขาวิชาเป็นสาขาการศึกษาพิเศษสอนระดับพื้นฐาน ควรประเมินผลสัมฤทธิ์การสอนเพื่อให้กำลังใจ ด้านการจัดครูสอนแทน จัดให้คั่นไว้ในห้องสมุด ควรมีการประเมินการเข้าสอนและวางแผนการจัดครูเข้าสอนแทนให้ชัดเจนด้านการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินงานทางวิชาการ ควรจัดทำคู่มือการใช้สื่อสนับสนุนการผลิตสื่ออย่างประหยัดและจัดอบรมเกี่ยวกับสื่อให้มากที่สุด

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 : 23) ได้สรุปผลของการดำเนินงานตาม โครงการพัฒนารูปแบบการจัดการประถมศึกษาสำหรับเด็กพิการเรียนร่วมกับเด็กปกติในแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (2535-2539) โดยใช้วิธีการติดตามประเมินโครงการที่ดำเนินการในช่วงปีงบประมาณ 2533 และปีงบประมาณ 2534 สามารถสรุปปัญหาของการดำเนินงาน คือ ปัญหาเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา ได้แก่ โรงเรียนที่ดำเนินการ

จัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการได้รับการนิเทศจากศึกษานิเทศก์น้อย บางโรงเรียนยังไม่เคยได้รับการนิเทศเลย ปัญหาเกี่ยวกับบุคลากรในโรงเรียนที่รับผิดชอบในการสอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น บางโรงเรียนเมื่อได้ดำเนินการสอนไประยะหนึ่ง ครูที่เคยได้รับการอบรมได้ย้ายไปจากโรงเรียนที่สอน ครูบางคนไม่เต็มใจสอนและโรงเรียนขาดการแก้ปัญหาที่ถูกต้อง ปัญหาในด้านสื่อการสอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นยังไม่เพียงพอตามความต้องการ จึงทำให้การจัดการเรียนการสอนดำเนินการไปไม่ได้ผลเท่าที่ควร

2. งานวิจัยต่างประเทศ

ไบชอป (Bishop. 1986 : 939 – 946) ได้วิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบที่ทำให้การเรียนร่วมของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็นประสบความสำเร็จ พบว่า องค์ประกอบที่มีความสำคัญที่สุดตามลำดับ ได้แก่ ครูปกติที่มีความยืดหยุ่น การยอมรับปฏิสัมพันธ์ การยอมรับของเพื่อนนักเรียนทักษะทางสังคม ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ ภาพพจน์ที่ดีเกี่ยวกับตนเอง การพึ่งตนเอง ทักษะที่ดีในครอบครัว แรงจูงใจบุคลากรสนับสนุน สื่อวัสดุอุปกรณ์ที่เพียงพอ ผลการวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า องค์ประกอบด้านทัศนคติมีความสำคัญต่อความสำเร็จของการเรียนร่วม

ไบรท์ (Bright. 1986 : 1) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะของโครงการเรียนร่วมที่ประสบความสำเร็จ โดยได้จัดทำแบบสอบถามซึ่งแบ่งออกเป็นสองส่วน คือ ส่วนแรก ถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของโครงการที่ประสบความสำเร็จ ซึ่งได้รวบรวมลักษณะที่สำคัญ 6 ประการคือ การฝึกเตรียมเพื่อการเรียนร่วม เจตคติเชิงบวกต่อการสอนและการเรียนร่วม การจัดหาสื่อและวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสม การประเมินเด็กได้เร็วที่สุด

ส่วนที่สอง เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับเจตคติที่มีต่อโครงการเรียนร่วม โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นครูสอนในโครงการเรียนร่วมที่จัดว่าเป็นโครงการที่ประสบความสำเร็จ จำนวน 85 คน และครูปกติ จำนวน 85 คน ผลการศึกษา พบว่า ครูสอนในโรงเรียนร่วม ส่งคำตอบกลับมาคิดเป็นร้อยละ 75 และครูปกติร้อยละ 39 มีความเห็นว่าโครงการที่ถือว่าประสบความสำเร็จนั้น จะมีลักษณะทั่วไป 3 ประการ คือ เจตคติที่ดีต่อการเรียนร่วม การจัดประสบการณ์ให้ได้รับการฝึกเพื่อทำความคุ้นเคย การจัดให้บริการเสริมเพื่อสนับสนุนการเรียนร่วม

ทโจครอวารโดโจ (Tjokrowardoyo. 1989 : 1) ได้ศึกษาวิจัย เกี่ยวกับคุณลักษณะความต้องการจำเป็นและปัญหาของโรงเรียนร่วมระดับประถมศึกษาในจาร์กาด้า และจอร์จาร์กาด้า ในเกาะชวา และความเป็นไปได้ในการใช้การนิเทศการสอนสนองตอบความต้องการและปัญหาโดยวิธีการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอน อาจารย์ใหญ่ ผู้นิเทศทางการศึกษาในโรงเรียนร่วมระดับประถมศึกษา 3 แห่ง และรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสารที่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับโครงการเรียนร่วมทั้ง 3 โรงเรียน พบว่าคุณลักษณะของโรงเรียนเรียนร่วมต้องมีครูให้คำแนะนำปรึกษาทางการศึกษาพิเศษ มีการสนับสนุนเฉพาะเกี่ยวกับเครื่องมือและสื่อการสอนพิเศษ มีนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนร่วม สำหรับปัญหาและความต้องการของโรงเรียนเรียนร่วมมี หลักสูตร แหล่งทรัพยากรเกี่ยวกับการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนและครู สื่อและอุปกรณ์การสอนที่เหมาะสมงบประมาณ ความรู้และทักษะของครูผู้สอนในโครงการเรียนร่วม การติดต่อสื่อสารกับผู้บริหารในระดับสูงที่รับผิดชอบการดำเนินงานการเรียนร่วมในโรงเรียนประถมศึกษา การวิจัยนี้สรุปได้ว่า การจัดอบรมประจำการเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการควรจัดให้ทั้งก่อนและระหว่างการดำเนินโครงการเรียนร่วม การจัดการอบรมเกี่ยวกับความรับผิดชอบและหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อครูควรจัดโดยผ่านการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นิเทศการศึกษาพิเศษในโครงการเรียนร่วมผ่านการประชุมประจำเดือนเดือนละ 2 ครั้ง ผ่านการเยี่ยมชมโรงเรียนและชั้นเรียน ผ่านการประชุมประจำเดือนของบุคลากรทางโรงเรียน ผ่านการทำงานร่วมกันในโรงเรียน ผ่านการทำงานร่วมระหว่างครูปกติและผู้นิเทศทางการศึกษา

รีเดล (Riedel. 1991 : 1164) ได้ศึกษาถึงการรับรู้ของนักการศึกษาเกี่ยวกับการเรียนร่วมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษในเกรด 5-9 ของโรงเรียนในรัฐเวอร์จิเนีย พบว่า

1. ผู้บริหารโรงเรียนมีการรับรู้ในทางบวกสูงกว่า ส่วนนักการศึกษาทั่วไปมีการรับรู้ในระดับต่ำกว่า
2. การรับรู้ของผู้บริหารโรงเรียนเป็นไปในลักษณะที่ว่า ผู้บริหารโรงเรียนเห็นว่า ระดับการสนับสนุนของการบริหารทรัพยากรหรือบริการที่ได้รับการวางแผนการสอนและการฝึกอบรมเกี่ยวกับการสอน เป็นองค์ประกอบที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนร่วม แต่นักการศึกษาทั่วไปเห็นว่า องค์ประกอบเหล่านี้เป็นสิ่งขัดขวางกระบวนการเรียนร่วม

ฮอว์กินส์ (Hawkins. 1992 : 3245 – A) ได้ศึกษาเจตคติของครูคนตรีและครูพลศึกษาที่มีต่อเด็กพิเศษที่เรียนร่วมกับเด็กปกติในเขตนครวอชิงตัน ดี.ซี. ปรากฏว่า ครูเหล่านี้มีเจตคติทางบวกระดับปานกลางต่อการเรียนร่วม โดยที่ครูคนตรีมีเจตคติทางบวกสูงกว่าครูพลศึกษา การที่เป็นเช่นนี้เป็นเพราะครูเห็นว่า เด็กพิเศษเป็นอุปสรรคต่อการจัดการภายในชั้นเรียน ทำให้เวลาของครูน้อยลงและกระทบต่อความเอาใจใส่ที่ต้องให้แก่เด็กคนอื่น ๆ จัดวางความก้าวหน้าของเด็กปกติ ต้องเสาะแสวงหาวิธีสอนหลายแบบมาใช้ ต้องใช้ทักษะในการสอนพิเศษหรือจำเป็นต้องให้การสนับสนุนต่าง ๆ อย่างมากในชั้นเรียน

เดซาอี (Desai. 1993 : 6 – 7) ได้ศึกษาเจตคติของผู้บริหารโรงเรียนต่อการเรียนร่วมในรัฐวิกตอเรียประเทศออสเตรเลีย พบว่า

1. ผู้บริหารโรงเรียนที่ได้รับการฝึกอบรมกับผู้บริหารที่ไม่ได้รับการฝึกอบรม ผู้บริหารที่มีประสบการณ์นานในการให้การศึกษาพิเศษกับผู้ที่มีประสบการณ์น้อยกว่าหรือไม่ มีเจตคติในทางบวกต่อการเรียนร่วมไม่แตกต่างกัน

2. ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการเรียนร่วมระหว่าง 1 – 10 ปี มีเจตคติในทางบวกต่อการเรียนร่วมสูงกว่าผู้บริหารที่ไม่มีประสบการณ์

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วม สรุปสาระสำคัญได้ว่าผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ควรจัดให้เด็กพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติ ต้องมีความเข้าใจในด้านการศึกษาพิเศษ มีความรู้พื้นฐานทางด้านเจตคติ เพื่อให้การดำเนินงานการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษดำเนินไปอย่างราบรื่น สอดคล้องกับหลักการของการจัดการศึกษาพิเศษ เพื่อที่จะได้เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในอนาคตต่อไป